



ВНМП НГУ 7-00(07).02

ПРОГРАМА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ СЕРЖАНТСЬКОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ



ВЕРЕСЕНЬ 2026

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

обмежень на розповсюдження немає.

**ГРУПА ПО РОБОТІ ІЗ СЕРЖАНТСЬКИМ СКЛАДОМ
ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ
УКРАЇНИ**

ВНМП НГУ 7-00(07).02

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ командувача

Національної гвардії України

08.09.2026 № 1160

**ПРОГРАМА
ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ
СЕРЖАНТСЬКОГО СКЛАДУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

**Навчально-методична
військова публікація
командирам (начальникам) з
організації індивідуальної
підготовки сержантського
складу Національної гвардії
України**

ВЕРЕСЕНЬ 2026

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

обмежень на розповсюдження немає.

**ГРУПА ПО РОБОТІ ІЗ СЕРЖАНТСЬКИМ
СКЛАДОМ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

ПЕРЕДМОВА

Програму індивідуальної підготовки сержантського складу Національної гвардії України (далі – Програма) розроблено в групі по роботі із сержантським складом Головного управління Національної гвардії України спільно з офіцерами департаменту професійної підготовки (J-7) Головного управління Національної гвардії України та погоджено із структурними підрозділами Головного управління Національної гвардії України.

Ця Програма розроблена за результатами проведення апробації Програми індивідуальної підготовки сержантського складу Національної гвардії України, ВНМП НГУ 7-00(07).02, перше видання, затвердженої наказом командувача Національної гвардії України від 16.12.2022 № 477.

Ураховуючи отримані зауваження та пропозиції до змісту та структури Програми, її видано у другій редакції. Перше видання Програми індивідуальної підготовки сержантського складу Національної гвардії України, ВНМП НГУ 7-00(07).02, затвердженої наказом командувача Національної гвардії України від 16.12.2022 № 477, вважати таким, що втратило чинність.

Усі зауваження та пропозиції, що стосуються цієї Програми, надавати до Головного управління Національної гвардії України за адресою: вул. Святослава Хороброго, 9-А, м. Київ, 03151 (контактний номер телефону розробників для надання зауважень та пропозицій: 365-29-03).

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	2
	ВСТУП	5
1	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	6
1.1	Основи індивідуальної підготовки сержантського складу в Національній гвардії України	6
1.2	Організація індивідуальної підготовки сержантського складу в Національній гвардії України	7
1.3	Порядок організації індивідуальної підготовки сержантського складу в Національній гвардії України	7
2	ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ СЕРЖАНТСЬКОГО СКЛАДУ	8
2.1	Планування індивідуальної підготовки сержантського складу	8
2.2	Проведення заходів індивідуальної підготовки сержантського складу	10
3	КЕРІВНИЦТВО ІНДИВІДУАЛЬНОЮ ПІДГОТОВКОЮ	13
3.1	Облік заходів індивідуальної підготовки та звітність	13
3.2	Контроль заходів індивідуальної підготовки	13
4	ВИМОГИ, РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ТЕМАТИЧНИЙ РОЗРАХУНОК ЗА ПРЕДМЕТАМИ НАВЧАННЯ	14
4.1	Загальний перелік предметів навчання	14
4.2	Тактична (тактико-спеціальна) підготовка	14
4.3	Вогнева підготовка	21
4.4	Радіоелектронна боротьба	24
4.5	Військова топографія	25
4.6	Військово-медична підготовка	26
4.7	Військово-інженерна підготовка	28
4.8	Підготовка по зв'язку	30
4.9	Методична підготовка	32
4.10	Правова підготовка	34
4.11	Міжнародне гуманітарне право	35
4.12	Професійно-психологічна підготовка	36
4.13	Національно-патріотична підготовка	38
4.14	Технічна підготовка	39
4.15	Спеціальна підготовка	42
4.16	Статути Збройних Сил України	42
4.17	Стройова підготовка	43
4.18	Гендерна компетентність	44
4.19	Виховання доброчесності	45

5	МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ПРОГРАМИ	46
Додатки:		
1	План індивідуальної підготовки військовослужбовців сержантського складу військової частини _____ ОТО, ОТЗ-К Національної гвардії України на 20__ рік	48
2	План проведення індивідуальної підготовки військовослужбовців сержантського складу батальйону (окремої роти, їх рівних)_____ Національної гвардії України	53
3	Розклад занять з військовослужбовцями сержантського складу _____ батальйону військової частини 0000 у _____ 20__ року	56
	ПОСИЛАННЯ НА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	60
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	61
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	62
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	64
	ДЛЯ ЗАМІТОК	65

ВСТУП

В умовах повномасштабної військової агресії російської федерації проти України Національній гвардії України потрібні навчені військовослужбовці сержантського складу, які у складі військової частини (підрозділу) спроможні діяти як самостійно, так і спільно з підрозділами Збройних Сил України, інших складових сил безпеки та сил оборони України та виконувати поставлені бойові (спеціальні) завдання.

Основні теоретичні знання військовослужбовці сержантського складу Національної гвардії України набувають у відповідних навчальних військових частинах (центрах), у тому числі і за кордоном. У подальшому поглиблення (отримання) теоретичних знань, набуття та формування практичних умінь і навичок здійснюється під час проведення заходів як індивідуальної, так і колективної підготовки.

Індивідуальна підготовка проводиться з урахуванням керівних документів Національної гвардії України, завдань, що виконуються сержантським складом як у мирний час, так і в особливий період, рівня підготовки з метою досягнення визначеного рівня професійних знань, умінь і навичок у виконанні службових обов'язків за посадою.

Програма визначає порядок відпрацювання тематики індивідуальної підготовки за предметами, темами, часом і формами навчання з метою набуття індивідуальних компетентностей за фахом. Вона призначена для набуття (відновлення) індивідуальних умінь військовослужбовців сержантського складу щодо ефективного виконання ними службових обов'язків за посадою під час самостійного виконання завдань за призначенням.

Викладені в Програмі положення слід застосовувати творчо, не допускаючи формалізму та шаблонності, відповідно до конкретної мети навчання, рівня індивідуальної (фахової) підготовки військовослужбовців сержантського складу, а також виконання військовими частинами (підрозділами) завдань за призначенням. Необхідно вести постійну роботу з подальшого вдосконалення змісту та тематики проведення заходів індивідуальної підготовки та впровадження у практику нових та більш ефективних форм і методів навчання.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Основи індивідуальної підготовки сержантського складу в Національній гвардії України

1.1.1. Індивідуальна підготовка сержантського складу в Національній гвардії України (далі – НГУ) вважається пріоритетним напрямком діяльності начальників (командирів) усіх рівнів щодо підвищення професійної майстерності військовослужбовців сержантського складу.

1.1.2. Основними завданнями індивідуальної підготовки сержантського складу в НГУ є:

- набуття та підтримання знань, вироблення навичок, дій щодо умілого визначення завдань і здійснення управління підрозділами під час виконання бойових (спеціальних) завдань;

- відмінне знання озброєння, спеціальних засобів і військової техніки підрозділу та способів його ефективного застосування;

- набуття компетентностей у виконанні обов'язків за вищою посадою;

- удосконалення методичної майстерності з питань навчання та виховання підлеглого особового складу;

- підтримання та покращення лідерських, психологічних і фізичних якостей;

- освоєння та експлуатація нових (модернізованих) зразків озброєння та військової техніки (далі – ОВТ), виконання споріднених завдань із взаємозаміни;

- упровадження передового досвіду застосування ОВТ та ведення бойових дій;

- дотримання заходів безпеки, забезпечення збереження життя і здоров'я підпорядкованого особового складу під час виконання завдань за призначенням.

1.1.3. Успішне вирішення завдань індивідуальної підготовки сержантського складу досягається:

- детальним та якісним плануванням індивідуальної підготовки;

- високою методичною майстерністю керівників, що залученні до заходів індивідуальної підготовки;

- правильним вибором форм і методів навчання;

- ефективним і раціональним використанням навчальної матеріально-технічної бази (далі – НМТБ), навчального часу та виділених ресурсів;

- особистою відповідальністю військовослужбовців за свій рівень навченості;

- вивченням і впровадженням бойового досвіду, результатів індивідуальної та колективної підготовки;

- використанням у системі підготовки новітніх технічних засобів навчання, нових досягнень інформаційних технологій, педагогіки та психології;

- своєчасною постановкою завдань щодо організації підготовки, особистою участю начальників (командирів) в організації та проведенні заходів індивідуальної підготовки, здійсненням контролю та наданням практичної допомоги підлеглим.

1.1.4. Принципами індивідуальної підготовки сержантського складу в НГУ є: професійна спрямованість, систематичність і послідовність, комплексність, доступність, максимальне наближення умов підготовки до обстановки реальних бойових дій, індивідуальний підхід (посилання 6).

1.1.5. Основними формами навчання в системі індивідуальної підготовки сержантського складу в НГУ (посилання 6) є збір, заняття та самостійна робота.

1.2. Організація індивідуальної підготовки сержантського складу в Національній гвардії України

1.2.1. Організація індивідуальної підготовки сержантського складу включає:

- планування індивідуальної підготовки;
- всебічне забезпечення індивідуальної підготовки;
- керівництво індивідуальною підготовкою.

1.2.2. Вимоги до організації індивідуальної підготовки:

- тісний взаємозв'язок тематики занять індивідуальної підготовки відповідно до виконання бойових (спеціальних) завдань, що покладенні на військову частину (підрозділ);

- особиста участь прямих командирів (начальників) у підготовці та проведенні занять з індивідуальної підготовки та відповідних зборів;

- визначення днів на місяць для проведення занять, зборів.

1.2.3. Відповідальними за організацію індивідуальної підготовки сержантського складу в системі бойової підготовки, якісню підготовку та проведення заходів індивідуальної підготовки є:

- у військових частинах (підрозділах) – командир (начальник) військової частини (підрозділу);

- безпосередньо – керівник відповідної групи індивідуальної підготовки.

Вони розробляють плануючі документи, організовують заняття з індивідуальної підготовки, забезпечують їх якісне проведення, узагальнюють результати, контролюють і надають допомогу командирам підрозділів у плануванні та проведенні заходів індивідуальної підготовки, організовують ведення обліку та звітності індивідуальної підготовки сержантського складу.

1.3. Порядок організації індивідуальної підготовки сержантського складу в Національній гвардії України

1.3.1. Перелік тем для відпрацювання, кількість годин на кожен предмет навчання та на кожен тему визначає командир (начальник) з урахуванням призначення підрозділу, наявності часу, обсягу службового навантаження на особовий склад, рівня підготовки військовослужбовців сержантського складу, вказівок безпосередніх командирів. Заняття повинні бути спрямовані на

вдосконалення набутих знань і навичок для виконання того завдання, яке виконує підрозділ, у тому числі і за межами пункту постійної дислокації, з урахуванням досвіду, отриманого під час його виконання.

Тривалість навчальної години становить 50 хвилин, навчального дня – до 6 годин, періодичність визначається індивідуально, але не менше одного дня на місяць.

Під час проведення польових виходів, бойового злагодження підрозділів, інших занять, пов'язаних з виходом за межі пунктів дислокації, тривалість навчального дня може збільшуватися до 10 годин.

Відповідальність за рівень підготовки військовослужбовців сержантського складу та їх готовність до виконання бойових (спеціальних) завдань несе командир (головний сержант) військової частини (підрозділу).

1.3.2. За окремим рішенням командира (начальника) та за наявних можливостей заняття можуть проводитися у форматі конференцзв'язку або відеоконференцзв'язку з використанням відповідних технічних засобів та онлайн-платформ, у тому числі використання хмарної платформи Google Classroom для створення навчальних груп, оцінювання ступеня засвоєння навчальних матеріалів тими, що навчаються (посилання 6).

1.3.3. У військових частинах (підрозділах) створюються групи індивідуальної підготовки сержантського складу. Розподіл особового складу по групах та призначення керівників груп здійснюється на підставі рішення командира (начальника).

З урахуванням напрямку професійної діяльності військовослужбовців сержантського складу визначено дві категорії:

основна – посади сержантського складу командного напрямку, що включають у себе також штабні (інструкторські) посади і передбачають безпосереднє керівництво особовим складом, здійснення його підготовки (навчання);

спеціальна – посади сержантського складу за спеціальностями службово-бойової діяльності (логістичного, технічного, інженерного, медичного та інших напрямів), що не передбачають наявності підпорядкованого особового складу.

З інструкторським складом плануються та організовуються виключно навчально-методичні збори.

2. ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ СЕРЖАНТСЬКОГО СКЛАДУ

2.1. Планування індивідуальної підготовки сержантського складу

2.1.1. Індивідуальна підготовка сержантського складу планується в загальній системі бойової підготовки відповідно до рішення відповідного

командира (начальника). Кінцевим результатом планування є розроблення відповідних адміністративно-організаційних документів (додатків до них) за напрямком підготовки, перелік яких затверджений відповідним організаційно-розпорядчим актом командувача Національної гвардії України [1].

2.1.2. Планування індивідуальної підготовки полягає в колективній роботі командирів (начальників) та інших посадових осіб органів військового управління (управлінь військових частин) щодо визначення порядку та послідовності проведення узгоджених за замислом, місцем і часом заходів індивідуальної підготовки сержантського складу, спрямованих на набуття визначених індивідуальних компетентностей, усебічного забезпечення спланованих заходів та відображення їх у планувальних документах.

Планування індивідуальної підготовки сержантського складу здійснюється на основі директиви командувача Національної гвардії України «Про організацію підготовки Національної гвардії України у 20 __ році».

2.1.3. Заходи індивідуальної підготовки сержантського складу, терміни їх проведення відображаються:

у територіальних управліннях, управліннях корпусів, військових частинах – у відповідних планах підготовки (бойової підготовки);

у батальйоні та рівних йому підрозділах – у плані бойової підготовки на місяць, календарному плані заходів на місяць;

у роті та рівних їй підрозділах – у календарному плані заходів на місяць, розкладі занять.

Уточнення проведення заходів індивідуальної підготовки сержантського складу в територіальних управліннях, управліннях корпусів, військових частинах здійснюється в календарному плані заходів військової частини на місяць.

2.1.4. До планів бойової підготовки військових частин додається окремим додатком план індивідуальної підготовки військовослужбовців сержантського складу військової частини (додаток 1), що розробляється в ході загального планування на навчальний рік з іншими планувальними документами.

Зазначений вище план, як правило, включає такі розділи:

типовий (рекомендаційний) розрахунок годин за предметами навчання;

склад навчальних груп індивідуальної підготовки сержантського складу (визначається рішенням відповідних командирів (начальників) з дотриманням принципу – кожний начальник навчає своїх підлеглих і несе персональну відповідальність за їх підготовку відповідно до організаційно-штатної структури та підготовки за фахом).

У батальйоні (окремій роті, їм рівних) відпрацьовується план проведення індивідуальної підготовки військовослужбовців сержантського складу батальйону (окремої роти, їм рівних) на місяць (додаток 2).

Спеціальна підготовка планується для кожної категорії сержантів з урахуванням особливостей професійної діяльності відповідної категорії сержантів.

2.1.5. Під час планування індивідуальної підготовки передбачаються контрольні заходи в ході проведення навчальних/навчально-методичних зборів та підсумкова перевірка наприкінці року навчання, під час якої проводяться заліки за визначеними предметами навчання.

Для особового складу, який був відсутній на контрольних заняттях (заліках) під час підсумкової перевірки, обов'язково визначається додатковий час на їх проведення.

2.2. Проведення заходів індивідуальної підготовки сержантського складу

2.2.1. Порядок організації та проведення занять з індивідуальної підготовки сержантського складу визначається в наказі начальника територіального управління, командира корпусу (військової частини) «Про організацію підготовки органу військового управління (бойової підготовки військової частини) Національної гвардії України на 20__рік» [1] у розділі «Організація індивідуальної підготовки».

2.2.2. Послідовність проведення заходів з індивідуальної підготовки уточнюється розкладом занять на місяць (додаток 3). Це завдання покладається на командирів (керівників груп), які відповідають за напрямок індивідуальної підготовки сержантського складу.

Затвердження розкладів занять, заходів індивідуальної підготовки здійснюється до **25 числа** поточного місяця.

Не пізніше ніж за дві доби до початку занять керівники занять затверджують у безпосередніх командирів плани проведення занять/плани-конспекти. Керівниками занять, як правило, призначаються офіцери за напрямком, головні сержанти рот і вище, для надання практичної та методичної допомоги до занять залучаються командири різних ланок та інструкторський склад за напрямками підготовки.

2.2.3. Командир (начальник) має право змінювати зміст занять (навчальних питань), установлювати час на відпрацювання кожного предмета та теми (відповідно до завдань, визначених старшим начальником, фактичного рівня підготовки особового складу та завдань, які покладені на військову частину (підрозділ)).

Під час виконання завдань за призначенням за межами пунктів дислокації сержантський склад займається згідно з цією Програмою відповідно до рішення командира (начальника), у підпорядкуванні якого перебуває підрозділ.

Перелік предметів, тем, зміст занять та їх тривалість визначає командир підрозділу з урахуванням характеру завдань, які виконуються особовим складом, наявності часу, обсягу службового навантаження на особовий склад. Відповідно

до завдань, визначених старшим начальником, командир підрозділу приймає рішення щодо зосередження основних зусиль з індивідуальної підготовки сержантського складу, визначає кількість та перелік предметів, тем для опрацювання, годин на кожен предмет, фактичного рівня підготовки сержантського складу, при цьому супутні (неосновні) предмети можуть відпрацьовуватися в часи самостійної підготовки.

Заняття повинні бути спрямовані на вдосконалення набутих знань і навичок для виконання того завдання, яке виконує підрозділ за межами пункту постійної дислокації, з урахуванням досвіду, отриманого під час виконання бойових (спеціальних) завдань.

2.2.4. Предметами індивідуальної підготовки сержантського складу є: тактична (тактико-спеціальна), вогнева, військово-медична, військово-інженерна, методична, правова, професійно-психологічна, національно-патріотична, технічна, спеціальна, стрйова підготовка, радіоелектронна боротьба, військова топографія, підготовка по зв'язку, міжнародне гуманітарне право, статuti Збройних Сил України, гендерна компетентність, виховання доброчесності.

2.2.5. Збори із сержантським складом плануються та проводяться:

з військовослужбовцями основної категорії – під керівництвом командира (начальника) військової частини (підрозділу);

з військовослужбовцями спеціальної категорії – під керівництвом начальника за напрямком.

2.2.6. За формами навчання збори поділяються на навчальні та навчально-методичні [2].

Навчальні збори поділяються на командирські та спеціальні збори.

Командирські збори проводяться з військовослужбовцями сержантського складу, які обіймають командні посади, з метою вивчення найбільш складних тем бойової підготовки та відображення питань взаємодії, підвищення рівня теоретичних і практичних компетентностей, динаміки службово-бойової діяльності.

Спеціальні збори проводяться з військовослужбовцями сержантського складу з вивченням питань виконання посадових обов'язків за фахом (спеціальністю). Спеціальні збори також проводяться для вивчення новітніх зразків техніки, зброї, озброєння, засобів зв'язку та з питань службово-бойових завдань за призначенням, покладених на військові частини та підрозділи.

Навчально-методичні збори проводяться з військовослужбовцями сержантського складу командного та інструкторського напрямку з метою покращення їх кваліфікації, методичної майстерності в навчанні та вихованні підлеглих. На цих зборах вивчаються новітні технічні (інженерно-технічні) засоби, бойова (спеціальна) техніка та тактичні способи її застосування, важливі питання організації службово-бойової діяльності та практичного виконання службово-бойових завдань, устанавлюються єдині погляди на новітні тактичні

способи дії військ, а також на методику проведення занять з особовим складом. Крім того, на зборах підбиваються підсумки службово-бойової діяльності за минулий рік (період), ставляться або уточнюються завдання з бойової служби, навчання та виховання особового складу.

Збори з усіма категоріями сержантського складу мають завершуватися контрольними заняттями з визначених предметів навчання.

Під час планування зборів необхідно враховувати їх практичну спрямованість, при цьому 70% занять від загальної кількості доцільно планувати практичними.

2.2.7. Заняття з індивідуальної підготовки не проводяться в місяці проведення зборів, підсумкової перевірки.

2.2.8. Самостійна робота планується не менше 2 годин на тиждень у службовий час згідно з розпорядком дня, відповідно до розкладу занять з індивідуальної підготовки, який затверджує безпосередній командир (начальник).

Вона включає: самостійне вивчення теоретичних положень і набуття (удосконалення) практичних навичок, які визначив сержантському складу безпосередній командир (начальник) або керівник групи індивідуальної підготовки.

2.2.9. Основними документами, які визначають зміст і порядок проведення заходів індивідуальної підготовки сержантського складу, є:

- план індивідуальної підготовки сержантського складу;
- план збору (навчального, навчально-методичного);
- розклад занять.

Порядок розроблення Плану індивідуальної підготовки сержантського складу визначено в пункті 2.1.4.

У Плані проведення збору викладаються: мета, час і місце проведення збору, учасники, розрахунок навчального часу за днями та предметами навчання.

У розкладі збору зазначається:

- дата проведення заняття;
- час проведення заняття;
- предмет навчання, тема та вид заняття;
- місце проведення заняття;
- керівник заняття.

На кожне заняття індивідуальної підготовки керівником розробляється план проведення заняття або план-конспект.

Ступінь деталізації матеріалу визначається керівником заняття та залежить від рівня його методичної підготовленості.

Більш детальний план-конспект заняття складається в разі проведення занять з нової або складної теми.

3. КЕРІВНИЦТВО ІНДИВІДУАЛЬНОЮ ПІДГОТОВКОЮ

3.1. Облік заходів індивідуальної підготовки та звітність

Облікові та звітні (навчальні) матеріали проведених із сержантським складом занять (розклади занять, плани проведення занять/план-конспекти, оціночні відомості з предметів навчання в разі проведення контрольних заходів тощо) зберігаються у структурних підрозділах органів військового управління (управлінь військових частин), які призначені для планування, організації та координації підготовки протягом року (за попередній рік).

Облік успішності та відвідування заходів індивідуальної підготовки тими, що навчаються, а також опрацювання тематики за предметами навчання ведеться керівником групи індивідуальної підготовки в журналі обліку бойової підготовки.

По закінченні року навчання журнал обліку бойової підготовки зберігається протягом року (за попередній рік) у відділах документального забезпечення та контролю військової частини, після чого знищується в установленому порядку.

У кожного сержанта повинні бути робочі зошити для опрацювання матеріалів занять і самостійної роботи.

3.2. Контроль заходів індивідуальної підготовки

Контроль за проведенням заходів індивідуальної підготовки здійснюється з метою перевірки повноти і якості виконання планів індивідуальної підготовки, якості проведення заходів індивідуальної підготовки керівниками, надання практичної та методичної допомоги командирам (начальникам).

Перевірку знань сержантського складу за предметами індивідуальної підготовки здійснюють безпосередні командири (начальники) у ході контрольних занять і підсумкової перевірки. Результати перевірки відображаються в журналах обліку бойової підготовки та оціночних відомостях.

Заняття в групах індивідуальної підготовки перевіряються прямими начальниками не рідше двох разів на квартал, крім місяців проведення контрольних заходів (занять) і підсумкових перевірок.

За результатами контролю робиться запис у відповідному розділі журналу обліку бойової підготовки та доповідається старшому начальникові.

Під час оцінювання набуття сержантами визначених індивідуальних компетентностей за навчальний рік ураховується:

рівень теоретичних знань (шляхом тестування (заліків, іспитів));

рівень практичних умінь (під час проведення навчань (тренувань), інших заходів повсякденної діяльності).

Оцінка набуття сержантами визначених індивідуальних компетентностей ураховується в ході щорічного оцінювання та є вирішальною під час призначення їх на вищі посади та заохочення.

4. ВИМОГИ, РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ТЕМАТИЧНИЙ РОЗРАХУНОК ЗА ПРЕДМЕТАМИ НАВЧАННЯ

4.1. Загальний перелік предметів навчання

№ з/п	Предмети навчання
1	Тактична (тактико-спеціальна) підготовка
2	Вогнева підготовка
3	Радіоелектронна боротьба
4	Військова топографія
5	Військово-медична підготовка
6	Військово-інженерна підготовка
7	Підготовка по зв'язку
8	Методична підготовка
9	Правова підготовка ¹
10	Міжнародне гуманітарне право ¹
11	Професійно-психологічна підготовка
12	Національно-патріотична підготовка ¹
13	Технічна підготовка
14	Спеціальна підготовка
15	Статути Збройних Сил України ¹
16	Стройова підготовка ¹
17	Гендерна компетентність ¹
18	Виховання доброчесності ¹

4.2. Тактична (тактико-спеціальна) підготовка

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: визначення, основні види та складові елементи загальновійськового бою; основи підготовки та ведення сучасного загальновійськового бою; організацію, озброєння, бойові можливості підпорядкованих підрозділів; процедури управління підрозділом на рівні взводу (роти); способи виконання тактичних завдань у всіх видах бойових дій; алгоритм роботи командира з отриманням бойового завдання (TLP); порядок організації та проведення аналізу проведених дій (AAR); бойові властивості безпілотних систем (далі – БпС) (літальних апаратів та іншими систем) противника, способи їх застосування та протидії; тактику застосування БпС в інтересах підрозділу; методику проведення тактико-стройових занять з особовим складом;

уміти: вирішувати тактичні завдання, виступаючи в ролі командира відділення (взводу), застосовувати процедури управління підрозділом (TLP),

¹ Предмети підготовки в разі необхідності плануються та вивчаються під час самостійної роботи

планувати виконання завдань, складати та вести бойові документи, ставити бойові завдання підлеглим.

4.2.1. Тактична підготовка

Тактична підготовка є головним і визначальним предметом у системі бойової підготовки. Вона найбільш повно забезпечує підготовку сержантів до практичних дій у сучасному бою та їх високу польову виучку. Залежно від розвитку ОВТ, організаційно-штатної структури підрозділів, характеру та способів ведення бою змінюються й ускладнюються завдання, які вирішуються в ході тактичної підготовки.

Методичні вказівки

Тематика з тактичної підготовки відпрацьовується за єдиним тактичним задумом на фоні тактичної обстановки з дотриманням положень керівних документів Збройних Сил України (далі – ЗСУ) (посилання 1-4).

Тактичну обстановку на заняттях необхідно створювати складну, суперечливу, щоб вона вимагала від тих, що навчаються, перш ніж прийняти рішення, глибоко її аналізувати та робити необхідні висновки. Обстановка, що створюється на занятті, має допускати не одне, а декілька рішень. На кожному занятті з тактичної підготовки військовослужбовці мають удосконалювати знання, уміння та навички, які набули з інших предметів.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	Основи загальновійськового бою
2	Управління підрозділом
3	Робота командира з підготовки бою (дій)
4	Оборонний бій
5	Наступальний бій
6	Бій в оточенні та вихід з оточення
7	Бій у населеному пункті
8	Ведення бою в урбанізованій місцевості
9	Участь у стабілізаційних і специфічних діях військ
10	Пересування
11	Розташування на місці
12	Дії на зараженій місцевості
13	Тактика застосування безпілотних літальних апаратів

Тема № 1. Основи загальновійськового бою.

Заняття 1. Визначення, основні види та складові елементи загальновійськового бою. Характерні риси, основні принципи, способи, сили та засоби ведення загальновійськового бою.

Заняття 2. Функції введення бою (дій).

Заняття 3. Операційне середовище та загрози.

Тема № 2. Управління підрозділом.

Заняття 1. Робота командира з підготовки підрозділу до бою (дій) та управління ним у ході бою. Розвідка цілей, оцінка важливості цілей. Основні поняття про управління підрозділом. Організація та способи управління підрозділом у бою.

Заняття 2. Аналіз проведеного бою (дій).

Тема № 3. Робота командира з підготовки бою (дій).

Заняття 1. Алгоритм роботи командира з отримання бойового завдання (TLP). Доведення попереднього бойового розпорядження. Отримання бойового завдання. Видача попередніх (бойових) розпоряджень. Розробка попереднього плану бою (дій). Початок організаційних заходів (руху, розміщення). Розвідка. Завершення планування бою (дій). Видача бойового наказу. Перевірка готовності. Контроль виконання заходів підготовки.

Заняття 2. Бойові документи: текстуальні та графічні.

Заняття 3. Робота командира під час організації та здійснення маршу. Дії командира в різних умовах обстановки. Вимоги до організації маршу. Робота командира під час підготовки та здійснення маршу. Способи побудови бойових порядків, способи подолання небезпечних ділянок. Похідна охорона.

Заняття 4. Організація та здійснення маршу. Способи реагування на вогневий контакт з противником під час пересування в пішому порядку та на бронетехніці.

Тема № 4. Оборонний бій.

Заняття 1. Загальні положення. Структура, місце, бойовий порядок і завдання, побудова оборони. Процес планування оборонного бою. Постановка бойових завдань з використанням карти, програмного забезпечення та схеми опорного пункту. Бойовий наказ за пунктами планування процесу бою.

Заняття 2. Підготовка оборонного бою: особливості отриманого завдання, умови обстановки та наявний час. Переміщення. Рекогносцировка. Вогнева засідка. Вихід з бою та відхід. Особливості оборонного бою. Підготовка та ведення оборонного бою в особливих умовах.

Заняття 3. Забезпечення ведення оборонного бою і підтримки дій підрозділів. Вимоги до вибору та обладнання позицій (тимчасових, основних, запасних та укриття) відділення, бойових машин, командно-спостережного пункту. Порядок зайняття позицій у різних умовах. Планувальні документи.

Заняття 4. Порядок і способи ведення оборонного бою. Система вогню та основи управління вогнем в оборонному бою.

Заняття 5. Бойові порядки в різних умовах обстановки, система вогневих позицій та інженерних загороджень в оборонному бою. Робота командира з організації оборонного бою в умовах безпосереднього зіткнення з противником і в умовах відсутності зіткнення з ним.

Заняття 6. Організація системи вогню та її основні складові. Послідовність і способи створення системи вогню в оборонному бою. Схема опорного пункту.

Заняття 7. Особливості підготовки та ведення маневреної оборони. Бойова охорона. Зміна підрозділів і перегрупування. Вихід з бою і відхід.

Заняття 8. Особливості підготовки та ведення оборонного бою в населеному пункті. Побудова оборони. Підготовка будинків та інших споруд до оборони. Обладнання вогневих позицій, вибір місця для стрільби в будинку, у вікні (бійниці, амбразури), на горищі, на даху, у підвалі й інших місцях, його обладнання, зміна вогневої позиції. Установлення інженерних загороджень на підступах до будинку. Використання й обладнання підземних комунікацій і між будинкових просторів для прихованого переміщення. Укриття в підвальних приміщеннях під час артилерійських обстрілів і ведення вогню прямою наводкою. Підготовка флангового та перехресного вогню. Відбиття атаки противника вогнем усіх засобів. Знищення противника вогнем впритул і в рукопашному бою в будинку. Вихід у тил противника з використанням підземних комунікацій для його знищення. Управління відділенням у ході бою.

Тема № 5. Наступальний бій.

Заняття 1. Загальні положення. Критерії щодо ведення наступального бою. Тактичні завдання в наступальному бою. Прийоми ведення наступу. Основні етапи наступального бою.

Заняття 2. Підготовка наступального бою залежно від отриманого завдання, часу та умов. Процес планування наступального бою. Видача бойового наказу відповідно до тактичної обстановки. Усвідомлення поставленого завдання щодо ведення наступального бою. Відпрацювання попередніх бойових розпоряджень.

Заняття 3. Ведення наступального бою в різних умовах. Бойовий порядок у наступальному бою. Бойові групи, які створюються під час ведення наступу. Призначення та способи застосування бойових груп у різних умовах обстановки. Умови ведення наступу.

Заняття 4. Особливості наступального бою під час виходу з оточення. Підготовка та ведення наступального бою в особливих умовах. Особливість підготовки і ведення штурмових дій.

Заняття 5. Підготовка і ведення наступального бою в особливих умовах, у населеному пункті, у лісистій місцевості, на водній перешкоді, у горах. Особливості ведення наступального бою вночі. Штурм укріпленого об'єкта.

Тема № 6. Бій в оточенні та вихід з оточення.

Заняття 1. Загальні положення. Робота командира в різних умовах обстановки. Вихід з оточення. Бойові порядки. Система бойових і вогневих позицій.

Тема № 7. Бій у населеному пункті.

Заняття 1. Особливості підготовки та ведення наступального бою в населеному пункті. Склад і завдання штурмових загонів (груп). Дії штурмових

груп щодо захоплення будинків (приміщень). Підхід до об'єкта. Способи пересування в місті: подолання стіни, обхід кутів, переміщення повз вікна, прохід через дверні отвори, пересування вздовж будівель, перетинання відкритих зон, переміщення всередині будівлі, застосування вогневих груп. Способи входу у приміщення (прорив, проникнення): використання вищих рівнів будівлі, вхід на нижчих рівнях будівель, використання ручних гранат. Вибір позиції та порядок обстеження місця. Управління підрозділом у ході бою. Управління підрозділом під час наступу в населеному пункті та захоплення будинків (приміщень).

Тема № 8. Ведення бою в урбанізованій місцевості.

Заняття 1. Особливості ведення бою в урбанізованій місцевості. Тактика дій в урбанізованій місцевості, порядок організації оборони будівлі та прилеглої території до неї, порядок розподілу на бойові групи та їх призначення під час наступальних (штурмових) дій в урбанізованій місцевості.

Тема № 9. Участь у стабілізаційних і специфічних діях військ.

Заняття 1. Загальні положення. Основні завдання. Підготовка до участі у стабілізаційних діях військ. Аналіз отриманого завдання, розроблення варіанта дій, підготовка та переміщення.

Заняття 2. Участь у специфічних діях військ: антитерористична операція, міжнародна операція з підтримання миру і безпеки, ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. Варіанти дій, завдання, способи виконання завдань. Матеріально-технічне забезпечення.

Тема № 10. Пересування.

Заняття 1. Загальні положення. Підготовка та здійснення маршу. Організація підготовки до маршу, маршрут руху, порядок руху. Оцінювання обстановки. Робота командира з організації та здійснення маршу. Дії командира в різних умовах обстановки. Похідна охорона.

Тема № 11. Розташування на місці.

Заняття 1. Основні поняття про розташування (привал) на місці. Підготовка і здійснення розташування на місці. Робота командира з отриманням завдання. Сторожова охорона. Визначення та основні показники розташування підрозділів на місці. Робота командира з організації розташування на місці. Особливості розташування на місці, вимоги до розташування.

Тема № 12. Дії на зараженій місцевості.

Заняття 1. Сигнали оповіщення. Дії за сигналами оповіщення. Способи подолання заражених ділянок на місцевості. Використання засобів індивідуального захисту під час дій на зараженій місцевості залежно від виду зараження, метеорологічних умов і характеру дій підрозділу. Заходи щодо захисту особового складу під час тривалих дій на зараженій місцевості.

Заняття 2. Обов'язки командира та зміст його роботи із забезпечення

захисту особового складу при виконанні завдань в умовах можливого зараження місцевості (об'єктів). Організація контролю радіаційного випромінювання у відділенні.

Тема № 13. Тактика застосування безпілотних літальних апаратів.

Заняття 1. Основи аеророзвідки. Бойові властивості безпілотних літальних апаратів (далі – БпЛА) противника, способи їх застосування та протидія. Тактика застосування БпЛА в інтересах підрозділу. Особливості маскуванню з метою захисту від БпЛА противника. Особливості облаштування позицій з метою захисту від БпЛА противника. Основні засоби радіоелектронної боротьби тактичного рівня, принцип їх роботи та тактика застосування.

4.2.2. Тактико-спеціальна підготовка

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: вимоги Закону України «Про Національну гвардію України» та інших нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС) та командувача Національної гвардії України, що визначають порядок службово-бойового застосування військових частин (підрозділів) під час виконання завдань за призначенням;

уміти: вирішувати завдання за призначенням, виступаючи в ролі начальника варти, начальника військового наряду, діяти у складі підрозділу, військової частини при приведенні в готовність до виконання завдань за призначенням; виконувати тактичні прийоми в різних видах служби як на бойовій (спеціальній) техніці, так і в пішому порядку.

Методичні вказівки

При організації вивчення тактики під час виконання службово-бойових завдань начальники (командири) мають ураховувати: службове призначення військових частин (підрозділів), їх організаційно-штатну структуру, сили і засоби, необхідність їх спільних дій з територіальними органами Національної поліції, особливості районів дислокації та дій військових частин (підрозділів) під час здійснення заходів правового режиму надзвичайного стану, в умовах виникнення надзвичайних (кризових) ситуацій, можливості щодо навчання військовослужбовців як у системі підготовки, так і в процесі виконання службово-бойових завдань.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	2
1	Завдання за призначенням, до виконання яких залучається особовий склад
2	Підрозділ на службі відповідно до призначення

1	2
3	Підрозділ під час здійснення заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану
4	Підрозділ під час виконання завдань в умовах виникнення надзвичайних (кризових) ситуацій
5	Підрозділ у спеціальній операції

Тема № 1. Завдання за призначенням, до виконання яких залучається особовий склад.

Заняття 1. Службово-бойові завдання, до виконання яких залучається особовий склад НГУ.

Тема № 2. Підрозділ на службі відповідно до призначення.

Заняття 1. Загальні положення служби, до якої залучається особовий склад підрозділу. Сили та засоби, які залучаються до виконання завдань служби. Види варт та військових нарядів, у складі яких виконується завдання, їх призначення, підпорядкування та тактика дій.

Заняття 2. Робота командира після отримання завдання. Підготовка до виконання завдань служби (підготовка особового складу, озброєння, спеціальних засобів, засобів зв'язку та іншого майна). Управління підлеглими під час несення служби. Порядок роботи командира в разі ускладнення обстановки (виникнення надзвичайних ситуацій). Порядок застосування зброї, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу кожним військовослужбовцем окремо та особовим складом відділення (варти, військового наряду).

Тема № 3. Підрозділ під час здійснення заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану.

Заняття 1. Загальні положення про правовий режим воєнного або надзвичайного стану. Охорона та оборона важливих об'єктів і комунікацій. Участь підрозділу під час підтримання правового режиму воєнного стану. Бойові порядки.

Заняття 2. Сили та засоби, які залучаються до виконання заходів правового режиму воєнного стану. Робота командира після отримання завдання. Підготовка до виконання заходів (підготовка особового складу, озброєння, спеціальних засобів, засобів зв'язку та іншого майна). Управління підлеглими під час виконання завдань. Порядок роботи командира в разі ускладнення обстановки.

Тема № 4. Підрозділ під час виконання завдань в умовах виникнення надзвичайних (кризових) ситуацій.

Заняття 1. Характеристика надзвичайних ситуацій. Заходи, до яких залучатиметься особовий склад в умовах їх виникнення. Сили та засоби, види варт і військових нарядів (елементів бойового порядку), їх призначення, підпорядкування та тактика дій, обов'язки особового складу при виконанні завдань щодо:

участі в підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю та здоров'ю населення;

участі в ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій на об'єктах, що охороняються.

Заняття 2. Робота командира після отримання завдання, підготовка до виконання завдань (підготовка особового складу, озброєння, спеціальних засобів, засобів зв'язку та іншого майна), управління підлеглими під час виникнення кризових (непередбачених) ситуацій у ході здійснення маршу в район виконання завдань (перекриття дороги цивільним населенням, різними видами загороджень, нападу на колону тощо), управління підлеглими під час виконання завдання, порядок роботи командира в разі ускладнення обстановки, порядок застосування зброї, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу, заходи безпеки при виконанні завдань щодо:

участі в підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю та здоров'ю населення;

участі в ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій на об'єктах, що охороняються.

Тема № 5. Підрозділ у спеціальній операції.

Заняття 1. Види спеціальних операцій. Спеціальні операції, до яких залучається особовий склад підрозділу відповідно до його призначення. Сили та засоби, які залучаються до виконання завдань. Види бойових порядків, їх призначення, завдання та тактика дій, у складі яких підрозділ виконує завдання за призначенням.

Заняття 2. Робота командира після отримання завдання. Підготовка до участі в спеціальній операції (підготовка особового складу, озброєння, спеціальних засобів, засобів зв'язку та іншого майна). Управління підлеглими під час виникнення кризових (непередбачених) ситуацій у ході здійснення маршу в район виконання завдань (перекриття дороги цивільним населенням, різними видами загороджень, нападу на колону тощо). Управління підлеглими під час несення служби. Порядок роботи командира в разі ускладнення обстановки.

4.3. Вогнева підготовка

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: заходи безпеки при користуванні зброєю та боеприпасами у процесі проведення занять і під час виконання бойових (спеціальних) завдань, призначення, загальну будову, основні тактико-технічні характеристики

(далі – ТТХ) озброєння НГУ, його бойові можливості та правила стрільби, будову частин та механізмів штатного озброєння;

уміти: управляти вогнем відділення в бою, готувати та обслуговувати озброєння в різноманітних умовах, усувати несправності (затримки), що виникають при стрільби, уміло та ефективно використовувати вогневі засоби взводу, уміти викликати вогонь і коректувати стрільбу артилерії та танків.

Методичні вказівки

Під час проведення занять слід організувати вивчення матеріальної частини зброї та боєприпасів, що є на озброєнні підрозділу. Крім того, організовувати заняття з вивчення видів зброї, які знаходяться на озброєнні підрозділів НГУ, під час проведення навчальних (навчально-методичних) зборів.

Знання основ та правил стрільби, навички щодо їх практичного застосування вдосконалюються під час виконання вправ стрільб відповідно до Курсу стрільб зі стрілецької зброї та озброєння бойових машин Національної гвардії України [3].

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	Заходи безпеки під час користування зброєю, гранатами, боєприпасами та імітаційними засобами
2	Основи та правила стрільби
3	Призначення, ТТХ, бойові можливості стрілецької зброї та гранатометів
4	Призначення, ТТХ, бойові можливості озброєння бойових машин
5	Перевірка бою та приведення до нормального бою стрілецької зброї, озброєння бойових машин та вивірки їх прицілів (прицільних пристроїв)
6	Управління вогнем
7	Управління вогнем взводу в основних видах бою (дій)

Тема № 1. Заходи безпеки під час користування зброєю, гранатами, боєприпасами та імітаційними засобами.

Заняття 1. Загальні заходи безпеки при поводженні зі зброєю, гранатами, боєприпасами та імітаційними засобами (під час отримання та здавання до кімнати зберігання зброї, при виконанні завдань за призначенням, під час проведення стрільб (навчань, занять)). Положення зброї в різних обставинах і заходи безпеки при поводженні з нею. Правила заряджання і розряджання зброї. Заходи безпеки під час стрільби холостими та маркерними набоями.

Тема № 2. Основи та правила стрільби.

Заняття 1. Основи та правила стрільби зі стрілецького озброєння. Поняття внутрішньої та зовнішньої балістики. Визначення вихідних даних для стрільби. Формула тисячної. Прямий постріл. Таблиця перевищень. Пробивна дія кулі та аналіз факторів, що впливають на пробивну дію кулі, включаючи калібр, форму, матеріал і конструкцію кулі.

Заняття 2. Правила стрільби зі стрілецької зброї в пішому порядку, при діях на машинах, бронетехніці та озброєння бронетранспортерів.

Заняття 3. Спостереження за полем бою, вибір цілі для обстрілу. Призначення вихідних установок (вибір прицілу та точки прицілювання). Вибір моменту для відкриття вогню.

Заняття 4. Ведення вогню, спостереження за його результатами. Коректування стрільби.

Тема № 3. Призначення, ТТХ, бойові можливості стрілецької зброї та гранатометів.

Заняття 1. Огляд штатного озброєння. Призначення, будова та технічні характеристики штатного озброєння. Роль і призначення стрілецької зброї, гранатометів, протитанкових ракетних комплексів, мінометів, гармат та іншого озброєння (що знаходиться на озброєнні підрозділу, а також інших підрозділів НГУ та ЗСУ, у тому числі іноземного виробництва, яке надходить на озброєння) у бойових завданнях.

Заняття 2. Неповне розбирання та збирання після неповного розбирання озброєння. Вивчення основних частин і механізмів кожного зразка озброєння, їх функції та взаємозв'язок у рамках загальної структури.

Заняття 3. Чищення, змащування та обслуговування. Порядок обслуговування та догляду за озброєнням. Порядок приведення озброєння до бойового застосування, затримки при стрільбі та способи їх усунення. Усування типових неполадок, що виникають під час експлуатації озброєння. Методика швидкої діагностики та усунення ускладнень на місці.

Тема № 4. Призначення, ТТХ, бойові можливості озброєння бойових машин.

Заняття 1. ТТХ та бойові властивості. Призначення, загальна будова (баштово-кулеметної установки та бойового модуля бронетранспортерів, іншого озброєння бойових машин). Боекомплект та його розміщення. Порядок розбирання та збирання штатного озброєння. Види затримок при стрільбі та порядок їх усунення.

Тема № 5. Перевірка бою та приведення до нормального бою стрілецької зброї, озброєння бойових машин та вивірки їх прицілів (прицільних пристроїв).

Заняття 1. Загальні положення щодо перевірки бою, приведення до нормального бою стрілецької зброї, гранатометів, озброєння бойових машин та вивірки їх прицілів. Формула тисячної. Прямий постріл. Таблиця перевищень. Перевірка бою стрілецької зброї з відкритими (механічними) прицілами. Особливості перевірки бою зброї з оптичними та нічними прицілами.

Тема № 6. Управління вогнем.

Заняття 1. Визначення та сутність управління вогнем. Послідовність роботи командира з управління вогнем. Розвідка цілей. Оцінка важливості цілей, черговість їх ураження. Вибір зброї та боеприпасів, виду та способу ведення

вогню. Команди для відкриття вогню.

Заняття 2. Вивчення та оцінка місцевості в інтересах розв'язання вогневих задач; призначення орієнтирів і кодування місцевих предметів. Організація розвідки цілей спостереженням. Вибір вогневих позицій. Постановка вогневих задач вогневим засобам, бойовим машинам. Підготовка вихідних даних для стрільби по рубежах можливого появи противника. Встановлення сигналів керування вогнем.

Тема № 7. Управління вогнем в основних видах бою (дій).

Заняття 1. Визначення та сутність керування вогнем. Робота командира по управлінню вогнем у ході бою. Особливості роботи командира з організації вогню та з управління вогнем в обороні та в наступі.

Заняття 2. Управління вогнем в обороні. Розвідка цілей і їх оцінка. Вибір виду зброї та боєприпасів, виду та способу ведення вогню для надійного ураження цілі. Подача команд на відкриття вогню або постановка вогневих задач. Цілевказання. Спостереження за результатами вогню та його коректування. Маневр вогнем. Контроль за витратою боєприпасів.

Заняття 3. Управління вогнем у наступі. Вивчення та оцінка місцевості в інтересах розв'язання вогневих задач. Призначення орієнтирів і кодування місцевих предметів. Організація розвідки цілей спостереженням. Вибір вогневих позицій. Постановка вогневих задач бойовим машинам. Підготовка вихідних даних для стрільби по рубежах можливого появи противника. Встановлення сигналів керування вогнем.

Заняття 4. Управління вогнем відділення при атаці переднього краю. Управління вогнем під час бою вглибині оборони. Управління вогнем при знищенні противника, який відходить.

4.4. Радіоелектронна боротьба

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: способи та засоби виявлення БПС противника, принципи їх роботи, можливості засобів радіоелектронної боротьби (далі – РЕБ) малої потужності при використанні як індивідуального, групового захисту або захисту техніки, особливості використання окопного РЕБ, антидронових рушниць;

уміти: використовувати засоби РЕБ під час виконання бойових (спеціальних) завдань.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	Основи використання засобів РЕБ
2	Розміщення, встановлення на техніці засобів РЕБ

Тема № 1. Основи використання засобів РЕБ.

Заняття 1. Характеристики, частотні діапазони, види елементів живлення, органи індикації та управління. Засоби виявлення, детектори. Засоби захисту,

індивідуальні, групові, рюкзаки, антидронові рушниці.

Тема № 2. Розміщення, встановлення на техніці засобів РЕБ.

Заняття 1. ТТХ, джерела живлення, умови їх використання. Встановлення елементів антенно-фідерних систем на техніці. Основні вимоги та способи встановлення антенно-фідерних систем. Розрахунок часу роботи засобів РЕБ. Правила користування засобами РЕБ.

4.5. Військова топографія

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: порядок роботи з картами, схемами, навігаційними приладами, способи орієнтування та цілевказівок у різних умовах обстановки, правила ведення робочої карти та порядок складання бойових графічних документів;

уміти: оцінити обстановку, організувати спостереження та систему вогню, повніше використовувати тактичні та захисні властивості місцевості в інтересах успішного виконання бойових завдань, орієнтуватися на різній місцевості та в місті, витримувати заданий напрямок руху при виконанні бойових завдань удень і вночі, користуватися та застосовувати засоби (прилади) програмного забезпечення різних типів.

Методичні вказівки

Військова топографія має на меті навчити військовослужбовців користуватися топографічними картами (аерофотознімками), засобами (приладами) програмного забезпечення різних типів, упевнено орієнтуватися на місцевості, рухатися по азимутах у різних умовах місцевості вдень і вночі.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	Топографічні карти та робота з ними
2	Застосування програмних комплексів і систем ситуаційної обізнаності
3	Оперативні (тактичні) умовні знаки НГУ, які використовуються для оформлення оперативних (бойових) документів

Тема № 1. Топографічні карти та робота з ними.

Заняття 1. Топографічні карти. Система координат. Вимірювання відстаней по карті. Вивчення по карті рельєфу місцевості, елементів рослинного, ґрунтового покриття та місцевих предметів. Цілевказання по карті. Складання схеми місцевості. Вимірювання та побудова кутів. Магнітний азимут та його визначення. Підготовка даних для руху по азимуту в різні пори року та в різний час доби. Здійснення руху на місцевості. Нанесення на карту результатів розвідки (спостереження). Визначення координат свого місця за допомогою радіостанції, мобільного телефону (планшету), карти.

Заняття 2. Система цілеуказання MGRS (Military Grid Reference System) та

порядок визначення координат у цій системі. Визначення координат у картографічній проєкції Меркатора (UTM). Читання карти. Визначення координат цілі за військовою системою цілеуказання MGRS.

Заняття 3. Орієнтування на місцевості. Цілевказівки. Способи орієнтування за умов обмеженої видимості, способи визначення відстаней на місцевості. Магнітний азимут і його визначення. Підготовка даних для руху по азимуту в різні пори року та в різний час доби. Здійснення руху на місцевості.

Тема № 2. Застосування програмних комплексів і систем ситуаційної обізнаності.

Заняття 1. Призначення, принципи та режими роботи програмних комплексів. Види та функції програмних комплексів та систем ситуаційної обізнаності. Порядок роботи з даними обстановки у програмних комплексах та їх функції.

Заняття 2. Нанесення бойової обстановки та розвіданих цілей (об'єктів) на електронну карту місцевості. Планування та здійснення навігації за маршрутом. Здійснення розрахунків установок для стрільби артилерійських (реактивних, мінометних) підрозділів та окремих видів озброєння.

Заняття 3. Створення та редагування «кодованої зони». Нанесення обстановки (порядок дій) на опорному пункті. Порядок розв'язання топографічних задач. Передача даних. Заходи кібербезпеки та способи комунікації у процесі роботи з програмними комплексами.

Тема № 3. Оперативні (тактичні) умовні знаки НГУ, які використовуються для оформлення оперативних (бойових) документів.

Заняття 1. Основні символи дружніх, ворожих підрозділів, нейтральні символи, додаткові символи. Графічне відображення типу бойового завдання, лінії та ділянки. Робота з оверлеями. Приклади нанесення різних графічних позначень та символів.

4.6. Військово-медична підготовка

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: організацію медичного забезпечення особового складу (відділення/взводу) під час виконання завдань за призначенням, алгоритм надання тактичної догоспітальної допомоги на полі бою в бойових умовах відповідно до міжнародних стандартів, протоколу (TCCC) та алгоритму (MARCH-PAWS) (тактична допомога пораненим у бою), порядок проведення первинного огляду пораненого (в зоні тактичних умов), методи евакуації поранених;

уміти: організовувати медичне забезпечення підрозділу в різних видах бою; застосовувати методи виносу пораненого з поля бою; алгоритм MARCH; проводити огляд грудної клітки; діагностувати тактичні ознаки шоку; надавати допомогу постраждалому за різних обставин (у темряві, приміщенні та транспорті).

Методичні вказівки

Військово-медична підготовка навчає військовослужбовця надавати домедичну допомогу під вогнем у зоні (CUF) – це перша допомога, яку надається на місці поранення під ворожим вогнем. Навчання має тісно пов'язуватися з іншими предметами індивідуальної підготовки.

Заняття організовуються на окремих навчальних місцях або в комплексі відпрацювання навчальних питань з тактичної та вогневої підготовки. У ході занять необхідно використовувати досвід бойової та повсякденної діяльності військ. Заняття проводяться з метою формування практичних умінь з вирішення завдань медичного забезпечення (військово-медичної підготовки) у воєнний і мирний час.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	Основи надання тактичної догоспітальної допомоги
2	Організація евакуації поранених

Тема № 1. Основи надання тактичної догоспітальної допомоги.

Заняття 1. Надання допомоги в бойових умовах. Небезпечні фактори, що загрожують постраждалому. Характерні ознаки травм. Способи переміщення пораненого на полі бою. Алгоритм надання домедичної допомоги (MARCH+PAWS).

Заняття 2. Надання допомоги в бойових умовах. Склад та призначення індивідуального медичного оснащення військовослужбовця.

Тема № 2. Організація евакуації поранених.

Заняття 1. Організація евакуації поранених. Маніпуляції, які необхідно виконати з пораненим для підготовки до евакуації. Порядок сортування поранених та евакуаційні категорії. Способи евакуації поранених. Види евакуаційного обладнання. Принципи роботи під час евакуації пораненого з травмою хребта.

Заняття 2. Порядок здійснення запиту на евакуацію. Порядок планування евакуації. Порядок підготовки та евакуації поранених. Правильність заповнення картки пораненого.

Заняття 3. Стандартно-оперативні процедури під час підготовки та на етапі евакуації поранених. Способи передачі інформації про пораненого до командування або медичного персоналу стандартного запиту на евакуацію (9-Line MEDEVAC); рапорт «MIST» (доповідь щодо поранених: механізм поранення/травми, отримані поранення/травми, ознаки і симптоми, надана допомога) правильність передачі інформації евакуаційній групі або медику; пріоритет поранень для передачі евакуації.

Заняття 4. Планування евакуації поранених згідно зі стандартами підрозділу. Сили та засоби для проведення евакуації поранених. Застосування спеціалізованого обладнання для евакуації. Заповнення документації для передачі запиту на евакуацію.

4.7. Військово-інженерна підготовка

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: мету, основні завдання інженерного забезпечення та порядок їх виконання; призначення, принцип дії, порядок застосування (використання) засобів інженерного озброєння, послідовність зведення польових фортифікаційних споруд, черговість і терміни фортифікаційного обладнання опорних пунктів (позицій) або районів розташування підрозділів, порядок дій при облаштуванні та подоланні інженерних загороджень, порядок дій при виявленні вибухонебезпечних предметів та/або саморобних вибухових пристроїв;

уміти: організовувати виконання завдань інженерного забезпечення із застосуванням (використанням) табельних засобів інженерного озброєння, підручних (місцевих) та інших засобів (матеріалів) у ході підготовки та ведення загальновійськового бою (виконання інших завдань).

Методичні вказівки

Основна увага з військово-інженерної підготовки приділяється вивченню призначення, принципу дії, порядку застосування (використання) табельних засобів інженерного озброєння, правил експлуатації та заходів (правил) безпеки при їх застосуванні (використанні, експлуатації).

Вивчення засобів інженерного озброєння та вдосконалення практичних навиків щодо їх застосування проводиться, як правило, із використанням навчальних засобів відповідної категорії та групи під час проведення занять.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	Фортифікаційне обладнання бойових позицій
2	Маскування
3	Інженерні загородження
4	Мінна безпека та протидія саморобним вибуховим пристроям

Тема № 1. Фортифікаційне обладнання бойових позицій.

Заняття 1. Комплекс фортифікаційних споруд (окопи, траншеї, бліндажі, вогневі позиції, ходи сполучення, укриття для особового складу, ОТВ і запасів матеріального забезпечення тощо). Варіанти захисту від високоточної зброї та БпЛА противника.

Заняття 2. Робота командира з організації інженерного забезпечення. Заходи щодо інженерного обладнання позицій, маскування та захист особового складу та ОВТ. Система інженерних загороджень. Тактичне маскування, інженерна підтримка.

Заняття 3. Фортифікаційне обладнання бойових і вогневих позицій. Порядок обладнання фортифікаційних споруд. Конструкції основних елементів. Потреба в елементах і матеріалах для спорудження. Послідовність і зміст роботи

командира з організації обладнання. Захист від ударів (скидань, пусків) БпЛА.

Заняття 4. Окопи для танків (БМП, БТР), укриття для автомобілів, тягачів та спеціальних машин, вимоги до них та способи їх обладнання (улаштування).

Заняття 5. Фортифікаційне обладнання опорного пункту. Потреба в силах і засобах, черговість і терміни фортифікаційного обладнання опорного пункту (позиції відділення). Послідовність і зміст роботи командира підрозділу з організації інженерного обладнання опорного пункту (позиції відділення).

Заняття 6. Фортифікаційне обладнання командно-спостережних пунктів. Споруди для спостереження, роботи та відпочинку особового складу та для укриття матеріальних засобів.

Заняття 7. Особливості інженерного обладнання в особливих умовах (у населеному пункті, твердих ґрунтах, горах, лісі та в зимовий період).

Заняття 8. Фортифікаційне обладнання району розташування підрозділу. Черговість і терміни фортифікаційного обладнання району розташування. Послідовність і зміст роботи командира з покращення фортифікації та вдосконалення вогневих позицій і бліндажів (укритів).

Тема № 2. Маскування.

Заняття 1. Маскування військ та об'єктів з використанням маскувальних властивостей місцевості. Сутність маскування. Мета та завдання тактичного маскування. Принципи та основні правила маскування. Маскувальна дисципліна. Демаскуючі ознаки об'єктів. Світло- та звукомаскування, правила переміщення і безпека під час виконання завдань за призначенням.

Заняття 2. Облаштування і маскування позицій, ОВТ, ходів сполучень між ними. Способи маскування особового складу, техніки та фортифікаційних споруд. Використання маскувальних властивостей місцевості. Рекомендації щодо прихованого розміщення та пересування особового складу в лісі, полях та населених пунктах. Приховування світлових, звукових, теплових демаскуючих ознак військ та об'єктів.

Заняття 3. Засоби маскування промислового виготовлення. Призначення, ТТХ, порядок застосування маскувальних комплектів і засобів маскування особового складу.

Заняття 4. Маскування оборонних споруд. Маскування траншей і ходів сполучення. Маскування окопів для танків, гармат, мінометів. Особливості маскування зимою. Організація виконання завдань щодо маскування оборонних споруд.

Заняття 5. Використання природних масок, видових і маскувальних властивостей місцевості при маскуванні об'єктів, ОВТ. Виконання завдань щодо приховування техніки з використанням маскувальних властивостей місцевості та природних масок. Способи захисту від високоточної зброї і БпЛА противника.

Заняття 6. Улаштування макетів військового виготовлення та хибних споруд на місцевості. Призначення макетів та хибних споруд. Відтворення демаскуючих ознак розташування та життєдіяльності підрозділів. Організація виконання завдань щодо обладнання макетів. Матеріали, що застосовуються.

Заняття 7. Способи виготовлення та установки макетів гармат, танків та іншої бойової техніки. Виготовлення та встановлення макетів автомобілів та тягачів.

Тема № 3. Інженерні загородження.

Заняття 1. Класифікація інженерних загороджень, загальні характеристики мінно-вибухових загороджень (рекомендовані місця встановлення, орієнтовані розміри, кількість рядів). Ступені готовності інженерних загороджень. Утримання інженерних загороджень. Типові схеми протитанкових та протипіхотних мінних полів.

Заняття 2. Протипіхотні міни, які використовуються у ході російської агресії. Призначення, класифікація, ТТХ, загальна будова, принцип дії, знешкодження (знищення) протипіхотних мін. Нові зразки протипіхотних інженерних боєприпасів російської федерації.

Заняття 3. Основні інженерні загородження, які застосовуються при виконанні завдання охорони та оборони об'єктів та їх призначення, види та характеристика. Призначення, ТТХ та основи будови основних протипіхотних і протитанкових мін. Заходи безпеки під час роботи з мінами. Прийоми та способи встановлення та зняття сигнальних мін, розтяжок.

Заняття 4. Основні положення щодо подолання інженерних загороджень. Прийоми та способи подолання невибухових і мінно-вибухових загороджень противника. Подолання мінних полів. Процедури виходу із замінованої ділянки місцевості в пішому порядку та на машинах.

Тема № 4. Мінна безпека та протидія саморобним вибуховим пристроям.

Заняття 1. Загальні положення, застосування саморобних вибухових пристроїв, вибухових речовин промислового виробництва, мін і фугасів у сучасних збройних конфліктах. Правила поведінки з вибухонебезпечними предметами, порядок дій при їх виявленні, заходи безпеки.

Заняття 2. Дії особового складу, який потрапив на місцевість, яка забруднена вибухонебезпечними предметами. Дії особового складу після виявлення вибухонебезпечного предмета. Перевірка місцевості та шляхів руху підрозділів на наявність вибухонебезпечних предметів (саморобних вибухових пристроїв). Практичні дії особового складу після вибуху, детонації вибухонебезпечного предмета.

Заняття 3. Саморобні вибухові пристрої. Призначення та класифікація саморобних вибухових пристроїв. Будова типових саморобних вибухових пристроїв. Варіанти конструкцій, ймовірні місця встановлення та демаскуючі ознаки саморобних вибухових пристроїв, які встановлюються.

4.8. Підготовка по зв'язку

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: ТТХ, призначення, технічні можливості, порядок підготовки до роботи, обслуговування та збереження радіостанцій КХ і УКХ діапазонів,

технічні можливості супутникових систем, які застосовуються в НГУ, технічні можливості комунікаційних систем, основи з безпеки зв'язку, документи прихованого (скритого) управління військами та правила їх використання при забезпеченні зв'язку, основні поняття безпеки інформаційних технологій і методи захисту, основи кібергігієни;

уміти: працювати на радіостанціях КХ і УКХ діапазонів, здійснювати налаштування, передавати та приймати команди, сигнали.

Методичні вказівки

Заняття з підготовки по зв'язку проводяться у складі груп на місцевості (в обладнаному класі) з використанням КХ, УКХ радіостанцій. Для відпрацювання практичних навиків та для демонстрації можливості супутникових систем зв'язку, комунікаційних систем, новітніх засобів зв'язку можливо використовувати командно-штабні машини (за наявності) та апаратні зв'язку. Навчання починається з роз'яснення керівником порядку перевірки та підготовки засобів зв'язку та інформатизації до роботи.

Основна увага приділяється здатності вміло та в короткий термін організовувати та налагоджувати стійкий, безперервний зв'язок між позиціями відділення, суміжниками та керівником для ефективного радіообміну; застосовувати та використовувати наявні засоби зв'язку під час виконання завдань за призначенням та в повсякденній діяльності; підтримувати їх у належному технічному та справному стані та постійній готовності до виконання завдань; проводити своєчасне обслуговування; забезпечувати належне зберігання.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	Основи організації зв'язку НГУ. Радіозв'язок
2	Основи кіберзахисту в НГУ
3	Штатні засоби зв'язку підрозділу. Правила ведення переговорів
4	Робота на засобах зв'язку

Тема № 1. Основи організації зв'язку в НГУ. Радіозв'язок.

Заняття 1. Зв'язок як засіб забезпечення управління військами. Засоби зв'язку. Склад та можливості системи зв'язку НГУ. Зв'язок взаємодії. Огляд новітніх засобів зв'язку.

Заняття 2. Загальна характеристика радіозв'язку. Розповсюдження електромагнітних хвиль КХ та УКХ діапазонів.

Тема № 2. Основи кіберзахисту в НГУ

Заняття 1. Головні складові кіберзахисту в НГУ. Кібергігієна.

Тема № 3. Штатні засоби зв'язку підрозділу. Правила ведення переговорів.

Заняття 1. Загальна характеристика системи цифрового радіозв'язку

стандарту DMR. Бойові можливості та ТТХ портативних, автомобільних (ранцевих) радіостанцій та ретрансляторів.

Заняття 2. Меню радіостанції, встановлення ключової зони та радіоканалу, груповий, індивідуальний та аварійний виклики, відправлення текстових повідомлень, режим сканування каналів, визначення координат положення на місцевості.

Тема № 4. Робота на засобах зв'язку.

Заняття 1. Встановлення зв'язку. Особливості роботи на локальних каналах та каналах ретранслятора. Ведення радіообміну з використанням документів прихованого (скритого) управління, переговорних таблиць тощо. Заходи безпеки зв'язку. Забезпечення радіозв'язку в умовах застосування противником комплексів РЕБ.

4.9. Методична підготовка

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: керівні документи з навчання та виховання підлеглих, методичні рекомендації щодо організації навчального процесу, порядок організації, методику та підготовку до проведення занять з особовим складом і шляхи інтенсифікації навчального процесу;

уміти: якісно розробляти документи з бойової підготовки, уміти ефективно організовувати та проводити заняття з особовим складом, ефективно використовувати навчальний час, навчально-тренувальні засоби та об'єкти НМТБ у процесі навчання, ефективно використовувати засоби об'єктивного контролю у процесі навчання підлеглих.

Методичні вказівки

Заняття з методичної підготовки спрямовуються на подальше вдосконалення навиків військовослужбовців в організації та методиці проведення занять з різних предметів. На цих заняттях головна увага звертається на застосування найбільш ефективних методів і прийомів навчання підлеглому особового складу. Удосконалення методичної майстерності сержантів здійснюється на навчально-методичних, показових заняттях та інструктажах, а також у ході підготовки сержантів до проведення навчань та занять.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	2
1	Загальні положення з організації бойової підготовки
2	Особливості організації та методики проведення занять, підготовка керівника до проведення занять

1	2
3	Особливості організації та методики проведення занять з різних предметів бойової підготовки
4	Організація та методика підготовки особового складу до виконання завдань за призначенням
5	Методика організації та проведення заходів підготовки. Аналіз проведених дій

Тема № 1. Загальні положення з організації бойової підготовки.

Заняття 1. Призначення та завдання бойової підготовки. Вимоги керівних документів щодо планування та обліку бойової підготовки в підрозділі. Принципи, форми та методи навчання. Основні принципи навчання «від простого до складного». Принципи щільності (насиченості) заняття, раціональне використання навчального часу.

Тема № 2. Особливості організації та методики проведення занять, підготовка керівника до проведення занять.

Заняття 1. Урахування психологічних особливостей особового складу при організації проведення навчальних занять.

Заняття 2. Усвідомлення теми, навчальних питань, тривалості, визначення мети заняття, вибір місця для його проведення. Порядок складання плану (плану-конспекту) для проведення заняття. Матеріальне забезпечення.

Тема № 3. Особливості організації та методики проведення занять з різних предметів бойової підготовки.

Заняття 1. Проведення занять з тактичної підготовки. Організація та методика проведення тактичних (тактико-стройових) занять з відділенням (взводом). Порядок проведення злагодження відділення (взводу), бойові стрільби відділень (взводів), документи, що опрацьовуються (мішенева обстановка, розрахунок мішеней, боєприпасів, план проведення злагодження тощо).

Заняття 2. Організація та методика проведення занять з вогневої підготовки. Загальні положення щодо організації практичних стрільб. Основні положення Курсу стрільб зі стрілецької зброї та озброєння бойових машин Національної гвардії України. Навчальні місця, що розгортаються під час занять з вогневої підготовки, та вимоги до них. Організація та методика проведення стрілецьких тренувань і стрільб.

Заняття 3. Організація та методика проведення занять з фізичної підготовки. Організація та методика проведення навчально-тренувальних занять з фізичної підготовки за різними темами. Методика розвитку фізичних якостей. Формування рухових навиків. Профілактика травматизму.

Заняття 4. Усвідомлення теми, навчальних питань, тривалості заняття (навчального питання), визначення мети заняття, вибір місця для його проведення. Структура заняття. Форми та методи проведення занять. Порядок підготовки керівника заняття, особового складу, місця проведення заняття та

НМТБ до проведення заняття. Порядок складання плану проведення заняття.

Заняття 5. Методика відпрацювання нормативів з предметів навчання.

Заняття 6. Методика проведення тренування із стрийової підготовки.

Заняття 7. Методика навчання особового складу порядку та прийомам застосування зброї, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу.

Заняття 8. Організація та методика проведення спортивно-масової роботи в підрозділі.

Заняття 9. Організація та методика проведення ранкової фізичної підготовки.

Тема № 4. Організація та методика підготовки особового складу до виконання завдань за призначенням.

Заняття 1. Організація та методика проведення заняття за темою: «Бойова служба планової варті».

Заняття 2. Організація та методика проведення заняття за темою: «Бойова служба судової варті».

Заняття 3. Організація та методика проведення заняття за темою: «Дії варті при надзвичайних обставинах».

Заняття 4. Організація та методика проведення інструктажу начальників патрульних груп.

Заняття 5. Організація та методика проведення інструктивних занять з особовим складом перед службою з ОГП.

Заняття 6. Організація та методика проведення розводу на службу з ОГП.

Заняття 7. Організація та методика проведення заняття за темою: «Бойова служба варті з охорони об'єкта».

Заняття 8. Організація та методика проведення заняття за темою: «Дії варті при надзвичайних обставинах».

Заняття 9. Організація та методика проведення заняття за темою: «Підрозділ в обороні об'єкта, що охороняється».

Тема № 5. Методика організації та проведення заходів підготовки. Аналіз проведених дій.

Заняття 1. Організація та проведення заходів навчального процесу у військовій частині (підрозділі). Методика планування бойової підготовки. Порядок ведення обліку навчального процесу бойової підготовки. Аналіз проведених дій. Порядок та способи підбиття підсумків. Основні вимоги щодо порядку проведення підбиття підсумків у підрозділі. Підбиття підсумків виконання завдань і розбір занять. Визначення рівня досягнення мети, відзначення позитивних аспектів, розбір недоліків і визначення шляхів їх недопущення.

4.10. Правова підготовка

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: Кримінальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні

правопорушення щодо відповідальності військовослужбовців за вчинення військових правопорушень, правове регулювання проходження військової служби в НГУ, вимоги Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»;

уміти: практично застосовувати набуті знання під час виконання завдань за призначенням.

Методичні вказівки

Заняття з правової підготовки проводяться лекційним методом під керівництвом офіцера з відповідною підготовкою з використанням нормативних документів.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	Поняття та види відповідальності
2	Основні права та соціальні гарантії військовослужбовців та членів їх сімей

Тема № 1. Поняття та види відповідальності.

Заняття 1. Поняття адміністративно-правової, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності. Військові адміністративні правопорушення. Адміністративні та дисциплінарні стягнення. Порядок та особливості притягнення військовослужбовців до дисциплінарної відповідальності. Кримінально-правова відповідальність. Види кримінальних правопорушень та їх класифікація. Військові злочини. Військові кримінальні правопорушення. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства, міжнародного правопорядку.

Тема № 2. Основні права та соціальні гарантії військовослужбовців та членів їх сімей.

Заняття 1. Основні нормативно-правові акти, що регламентують питання соціального та правового захисту військовослужбовців НГУ та членів їх сімей. Право на відпочинок. Медичне та грошове забезпечення, додаткові виплати. Інші види пільг та соціальних гарантій військовослужбовців та членів їх сімей.

4.11. Міжнародне гуманітарне право

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: основні терміни та поняття положення міжнародного гуманітарного права, що застосовуються у збройних конфліктах, характеристику осіб і об'єктів у збройних конфліктах, правила застосування сили та відповідальність за порушення положень міжнародного гуманітарного права, порядок поведінки з військовополоненими;

уміти: практично застосовувати набуті знання під час виконання завдань за призначенням.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	Основні положення міжнародного гуманітарного права, що застосовуються у збройних конфліктах
2	Загальна характеристика об'єктів та осіб, які беруть участь у збройному конфлікті
3	Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права

Тема № 1. Основні положення міжнародного гуманітарного права, що застосовуються у збройних конфліктах.

Заняття 1. Визначення та розмежування понять міжнародного гуманітарного права. Основні міжнародно-правові акти, види конфліктів, принципи ведення воєнних дій, заборонені види зброї, визначення понять «комбатант», «захищена особа» та «об'єкт», їх класифікація. Вимоги щодо поводження з військовополоненими.

Тема № 2. Загальна характеристика об'єктів та осіб, які беруть участь у збройному конфлікті.

Заняття 1. Початок війни та її правові наслідки. Категорії осіб, які знаходяться під захистом. Поранені, хворі та військовополонені. Захист цивільних осіб від наслідків воєнних дій. Обмеження загального характеру на ведення війни. Режим окупації та нейтралітету.

Тема № 3. Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права.

Заняття 1. Поняття та суб'єкти відповідальності за порушення норм міжнародного гуманітарного права. Відповідальність держав і фізичних осіб за порушення міжнародного гуманітарного права. Міжнародний кримінальний суд.

4.12. Професійно-психологічна підготовка

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: особливості психофізіологічних процесів, які відбуваються в організмі людини в умовах небезпеки, загрози життю, основні засоби та способи формування власної психологічної готовності до виконання завдань за призначенням, ознаки прояву негативних психічних станів (розладів) під час переживання екстремальної ситуації, основні прийоми самоконтролю та регуляції власного психоемоційного стану, порядок надання (отримання) психологічної допомоги (самодопомоги), основні причини професійного та емоційного вигорання, а також методи їх профілактики, особливості міжособистісної взаємодії в підрозділі під час виконання завдань за призначенням;

уміти: регулювати власний психоемоційний стан, виявляти психологічну стійкість до впливу характерних для службової (бойової) діяльності в умовах

психічного та фізичного навантаження, надавати першу психологічну допомогу (самодопомогу) у разі прояву гострих реакцій на стрес, виявляти ознаки психологічних травм, посттравматичного стресового розладу, підтримувати ефективне комунікативне середовище в підрозділі задля успішного виконання завдань за призначенням.

Методичні вказівки

Засвоєння фундаментальних знань з психології бойового стресу, вчасного розпізнання негативних психоемоційних проявів особового складу та вміння надати першу психологічну допомогу для ефективного управління особовим складом, формування і підтримання психологічної стійкості військовослужбовців, збереження їх боєздатності в екстремальних умовах.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	Особливості формування стресостійкості військовослужбовців в екстремальних (бойових) умовах
2	Надання першої психологічної допомоги собі та іншим у стресових станах
3	Психологічні аспекти управлінської діяльності

Тема № 1. Особливості формування стресостійкості військовослужбовців в екстремальних (бойових) умовах.

Заняття 1. Поняття бойового стресу та його вплив на організм людини. Види стресу та зовнішні ознаки людини у стресовому стані. Способи та методи надання першої психологічної допомоги собі та іншим у стресових станах. Заходи профілактики негативного впливу стресу. Профілактика негативних психологічних наслідків бойової діяльності. Методи запобігання самогубствам.

Тема № 2. Надання першої психологічної допомоги собі та іншим у стресових станах.

Заняття 1. Способи та методи надання першої психологічної допомоги собі та іншим у стресових станах. Застосування алгоритмів дій для відновлення емоційної та фізіологічної витривалості військовослужбовців.

Тема № 3. Психологічні аспекти управлінської діяльності.

Заняття 1. Психологічні аспекти управлінської діяльності в системах «керівник – підлеглий», «керівник – колектив». Стили управління.

Заняття 2. Складові соціально-психологічного клімату. Роль лідера в команді.

Заняття 3. Стили управління з урахуванням особливостей сержантського та рядового складу та умов обстановки.

Заняття 4. Мотивація особового складу. Теорії мотивації. Методи мотивації.

4.13. Національно-патріотична підготовка

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: бойові традиції та військову символіку українського війська, історію, спадщину та традиції сержантського складу, вплив традицій на моральну свідомість військовослужбовця, сутність і складові військового етосу сержантського складу, етику сержантського складу, кредо сержанта, сутність і загальну характеристику військового лідерства, відмінності лідера та керівника, основні принципи лідерства та підлеглості, поняття, методи та види мотивації;

уміти: формувати національно-патріотичну свідомість особового складу, демонструвати особисту відданість основним цінностям, чеснотам військового лідера, згуртовувати колектив, проводити індивідуальну роботу з різними категоріями особового складу, аналізувати потенційні конфліктні ситуації та шляхи виходу з них, роз'яснювати особовому складу воєнно-політичну обстановку, стан воєнно-політичних відносин на певний момент (у певний період), місця та ролі НГУ в системі захисту національних інтересів держави, розвивати в особового складу здатності протистояти негативному інформаційно-психологічному впливу на свідомість військовослужбовців.

Методичні вказівки

Заняття з національно-патріотичної підготовки проводяться у формі лекцій, інтерактивних занять із застосуванням наочності та технічних засобів відтворення інформації, бесід, самостійної роботи, консультацій та контрольних занять з дотриманням положень Доктрини з військового лідерства в НГУ (посилання 5).

Основним завданням вивчення предмета є здатність сержанта якісно виконувати покладені на нього завдання, ураховуючи різноманітні підходи та методи впливу на особовий склад, упроваджувати та пропагувати національні військові традиції в повсякденній діяльності, формувати лідерські здібності та навички, застосовувати ефективні стилі лідерства, підвищувати мотивацію підлеглих у досягненні поставленої мети, підтримувати військову дисципліну в підрозділі, проводити роботу з мотивування та виявлення особового складу для подальшого професійного зростання.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	2
1	Основні інформаційні загрози та їх джерела, канали розповсюдження інформації. Способи захисту особового складу від негативного інформаційно-психологічного впливу
2	Здобуття та відновлення державної незалежності України у XX-XXI століттях – шлях тривалої боротьби українців за свободу
3	Гібридна та повномасштабна російсько-українська війна з 2014 року: передумови, хід протистояння, трагічні наслідки

1	2
4	Сержант як лідер військових колективів. Принципи, стилі лідерства, класифікація лідерів
5	Бойові традиції та військова символіка українського війська

Тема № 1. Основні інформаційні загрози та їх джерела, канали розповсюдження інформації. Способи захисту особового складу від негативного інформаційно-психологічного впливу.

Тема № 2. Здобуття та відновлення державної незалежності України у XX-XXI століттях – шлях тривалої боротьби українців за свободу.

Заняття 1. Етапи боротьби за незалежність у XX-XXI століттях. Прапор України – один із символів державності України.

Тема № 3. Гібридна та повномасштабна російсько-українська війна з 2014 року: передумови, хід протистояння, трагічні наслідки.

Заняття 1. Історичне коріння та передумови сучасної російсько-української війни. Хід протистояння в гібридній та широкомасштабній війні росії проти України. Роль та значення підрозділів спеціального призначення НГУ у відсічі російської збройної агресії.

Тема № 4. Принципи, стилі лідерства, класифікація лідерів. Сержант як лідер військових колективів.

Заняття 1. Сутність та загальна характеристика військового лідерства. Відмінності лідера та керівника. Основні вимоги до лідерської поведінки. Стилi лідерства.

Тема № 5. Бойові традиції та військова символіка українського війська.

Заняття 1. Історія, спадщина та традиції сержантського складу. Сутність і складові етосу воїна. Сутність і складові військового етосу сержантського складу. Етика сержантського складу. Кредо сержанта. Обов'язки відповідно до займаної посади. Кар'єрне зростання сержантського складу.

4.14. Технічна підготовка

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: матеріальну частину штатної техніки, правила її експлуатації та зберігання, порядок перевірки технічного стану агрегатів і механізмів бойових машин, які знаходяться на озброєнні в підрозділі;

уміти: у повному обсязі використовувати бойові та технічні можливості штатної техніки, обслуговувати машини, здійснювати перевірку технічного стану агрегатів і механізмів, уміти організовувати роботу відділення з підтримання машин у бойовій готовності.

Методичні вказівки

Основна увага на заняттях з технічної підготовки звертається на глибоке вивчення штатної техніки, правил її експлуатації та технічного обслуговування,

набуття (удосконалення) практичних умінь та навичок у підготовці штатної техніки до застосування. Вивчення матеріальної частини автомобільної техніки, бронетанкового озброєння і техніки (далі – БТОТ) і вдосконалення практичних навиків з експлуатації та технічного обслуговування машин проводиться, як правило, у парках і технічних класах з використанням навчально-тренувальних засобів.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	Вимоги керівних документів щодо організації експлуатації ОВТ в НГУ
2	Обов'язки командира щодо утримання техніки в постійній бойовій готовності
3	Призначення, ТТХ ОВТ військової частини (підрозділу)
4	Технічний стан транспортних засобів та їх обладнання
5	Кабіна, кузов і додаткове обладнання
6	Контрольний огляд автомобіля (БТР, БА) перед виходом з парку та в дорозі. Щоденне технічне обслуговування
7	Експлуатаційні матеріали. Заходи безпеки при користуванні отруйними речовинами та спеціальними рідинами
8	Заходи безпеки під час проведення технічного обслуговування та ремонту ОВТ
9	Правила водіння транспортних засобів у колонах. Рух у житловій та пішохідній зонах
10	Внутрішній порядок та розпорядок роботи в парку. Елементи парку військової частини
11	Запобігання пригодам з автомобільною технікою

Тема № 1. Вимоги керівних документів щодо організації експлуатації ОВТ у НГУ.

Заняття 1. Законодавство України, нормативні акти МВС, організаційно-розпорядчі акти командувача Національної гвардії України, які регламентують порядок та організацію експлуатації ОВТ у НГУ.

Тема № 2. Обов'язки командира щодо утримання техніки в постійній бойовій готовності.

Заняття 1. Обов'язки командира щодо утримання техніки в постійній бойовій готовності.

Тема № 3. Призначення, ТТХ ОВТ військової частини (підрозділу).

Заняття 1. ТТХ АТ військової частини (підрозділу). Основні механізми та системи автомобіля, їх призначення та розташування.

Заняття 2. ТТХ БТОТ військової частини (підрозділу). Основні правила експлуатації БТОТ, основні види озброєння БТОТ.

Тема № 4. Технічний стан транспортних засобів та їх обладнання.

Заняття 1. Вимоги до технічного стану та обладнання транспортних засобів. Можливі наслідки експлуатації несправних транспортних засобів. Вимоги щодо технічного стану кермового управління, робочого гальма, трансмісії, коліс, шин, кузова, вантажної платформи, зчеплювальних пристроїв, зовнішніх світлових приладів, додаткового обладнання.

Тема № 5. Кабіна, кузов і додаткове обладнання.

Заняття 1. Обладнання кабіни, кузова автомобіля. Розташування та кріплення світлотехнічного та протипожежного обладнання, засобів буксирування, водійського та шанцевого інструменту, запасних частин і приладдя. Будова та робота системи обігріву та вентиляції кабіни.

Тема № 6. Контрольний огляд автомобіля (БТР, БА) перед виходом з парку та в дорозі. Щоденне технічне обслуговування.

Заняття 1. Вимоги щодо проведення контрольного огляду автомобіля (БТР, БА) перед виходом з парку та в дорозі. Перелік робіт із щоденного технічного обслуговування машини. Усунення несправностей, виявлених під час контрольного та щоденного технічного обслуговування.

Тема № 7. Експлуатаційні матеріали. Заходи безпеки при користуванні отруйними речовинами та спеціальними рідинами.

Заняття 1. Бензин (дизельне пальне), масла та мастила, що застосовуються в автомобілях. Найпростіші способи визначення їх якості. Заправні дані. Норми витрати. Заходи щодо економії пального, мастильних та експлуатаційних матеріалів. Властивості та правила застосування отруйних технічних речовин. Заходи безпеки під час роботи з паливом та спеціальними рідинами. Вплив отруйних технічних речовин на організм людини. Надання долікарської допомоги.

Тема № 8. Заходи безпеки під час проведення технічного обслуговування та ремонту ОВТ.

Заняття 1. Заходи безпеки під час проведення технічного обслуговування та ремонту ОВТ, ознайомлення із заходами безпеки ділянок у пункті технічного обслуговування і ремонту.

Тема № 9. Правила водіння транспортних засобів у колонах. Рух у житловій та пішохідній зонах.

Заняття 1. Підготовка транспортного засобу до руху в колоні. Вивчення маршруту руху. Шиккування колони. Керування колоною на марші, передавання сигналів по колоні. Обов'язки водіїв під час руху в колоні. Сигнали військового регулювальника. Порядок руху транспортних засобів у складі колони: початок руху, витягування колони, швидкість руху, дистанція, рух населеними пунктами, на мостах, підйомах та спусках. Заборона обгону. Особливості водіння транспортних засобів у колоні в нічних умовах з використанням світломаскувальних пристроїв та приладів нічного бачення.

Тема № 10. Внутрішній порядок та розпорядок роботи в парку. Елементи парку військової частини.

Заняття 1. Організація внутрішнього порядку в парку, утримання та зберігання ОВТ, спеціальних споруд, складів, підтримка порядку в парку та дотримання протипожежних заходів. Закріплення території за підрозділами. Таблички та покажчики. Технологічний процес технічного обслуговування та ремонту машин у парку. Розпорядок роботи парку, пункту технічного обслуговування і ремонту тощо.

Тема № 11. Запобігання пригодам з автомобільною технікою.

Заняття 1. Вимоги організаційно-розпорядчих актів командувача Національної гвардії України щодо запобігання пригодам з автомобільною технікою. Причини пригод. Основні заходи щодо безпеки руху транспортних засобів у різних дорожніх умовах. Дії водія в небезпечній та аварійній обстановці. Обов'язки водія щодо запобігання дорожньо-транспортним пригодам. Відповідальність водіїв за скоєні пригоди з автомобільною технікою. Фактори, що впливають на працездатність водія (механіка-водія).

4.15. Спеціальна підготовка

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: вимоги керівних документів за напрямком діяльності, обов'язки відповідно до штатно-посадового призначення та в порядку взаємозамінності по інших спеціальностях;

уміти: працювати на штатній бойовій техніці, приладах, засобах зв'язку, на озброєнні, правильно експлуатувати їх із дотриманням правил безпеки, виявляти та усувати найпростіші несправності; готувати відділення, взвод, батарею до виконання завдань у різних умовах бойової обстановки.

Методичні вказівки

Тематика спеціальної підготовки визначається командирами (начальниками), керівниками структурних підрозділів органів управління залежно від специфіки завдань, які виконує військова частина (підрозділ), та з урахуванням керівних документів Головного управління НГУ.

4.16. Статути Збройних Сил України

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: положення статутів ЗСУ та основи військового законодавства;

уміти: практично виконувати вимоги статутів ЗСУ під час виконання службово-бойових завдань та в повсякденному житті.

Методичні вказівки

Вивчення статутів ЗСУ проводити під час повсякденної діяльності, самостійної роботи, підготовки та несення внутрішньої та вартової служб, виконання елементів розпорядку дня.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	Військовослужбовці та відносини між ними
2	Військова дисципліна. Заохочення та дисциплінарні стягнення
3	Внутрішній порядок і розміщення військовослужбовців

Тема № 1. Військовослужбовці та відносини між ними.

Заняття 1. Загальні обов'язки та права військовослужбовців. Начальники та підлеглі, старші та молодші за військовим званням. Відповідальність військовослужбовців. Порядок віддання та виконання наказів.

Тема № 2. Військова дисципліна. Заохочення та дисциплінарні стягнення.

Заняття 1. Військова дисципліна, її суть і значення. Обов'язки військовослужбовців щодо дотримання військової дисципліни. Заохочення та дисциплінарні стягнення, які застосовують до військовослужбовців. Порядок застосування заохочень. Порядок накладення дисциплінарних стягнень. Права командирів (начальників). Порядок виконання дисциплінарних стягнень.

Тема № 3. Внутрішній порядок і розміщення військовослужбовців.

Заняття 1. Призначення, склад та озброєння військовослужбовців добового наряду. Черговий підрозділ. Порядок призначення нарядів. Порядок зберігання зброї та боєприпасів у пунктах постійної дислокації та на полігонах (у бойових умовах). Порядок видачі зброї та боєприпасів.

4.17. Стройова підготовка

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: основні вимоги положень Стройового статуту ЗСУ, методику навчання стройових прийомів та управління строями відділення та взводу, методи стройового навчання;

уміти: практично застосовувати вимоги положень Стройового статуту ЗСУ в повсякденній діяльності.

Методичні вказівки

Стройова підготовка має сприяти подальшому виробленню у сержантів стройової виправки та підтриманню зразкового зовнішнього вигляду.

Вивчення стройової підготовки проводити під час повсякденної діяльності, самостійної роботи, підготовки та несення внутрішньої та вартової служб, виконання елементів розпорядку дня, проведення стройових оглядів.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	2
1	Стройові прийоми і рух без зброї та зі зброєю

1	2
2	Строї підрозділів у пішому порядку та на машинах
3	Стройовий огляд підрозділу

Тема № 1. Стройові прийоми і рух без зброї та зі зброєю.

Заняття 1. Методика виконання стройових прийомів і руху без зброї. (Стройове положення. Повороти на місці. Рух стройовим кроком. Повороти під час руху. Вихід зі строю, повернення у стрій, підхід до начальника та відхід від нього. Виконання прийомів з автоматом на місці. Військове вітання зі зброєю. Повороти і рух зі зброєю. Вихід зі строю, повернення у стрій, підхід до начальника зі зброєю та відхід від нього).

Тема № 2. Строї підрозділів у пішому порядку та на машинах.

Заняття 1. Строї підрозділів у пішому порядку. Шикування особового складу біля машин. Порядок посадки та розміщення в машині. Висадка з машин. Строї підрозділів на машинах.

Тема № 3. Стройовий огляд підрозділу.

Заняття 1. Порядок проведення стройового огляду роти, батальйону, полку. Стройовий огляд на машинах. Практичне проведення стройового огляду підрозділу.

4.18. Гендерна компетентність

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: основні положення Законів України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», які містять визначення дискримінації за ознакою статі, основні механізми реалізації гендерної рівності в діяльність НГУ;

уміти: застосовувати та використовувати отримані знання щодо гендерної компетентності під час виконання бойових (спеціальних) завдань та в повсякденній діяльності.

Методичні вказівки

Основним завданням предмета є вивчення сержантами підходів до розуміння гендерної термінології («гендер», «гендерна рівність», «гендерні стереотипи», «гендерний мейнстрімінг» тощо), причини виникнення гендерної нерівності в контексті співвідношення паритетної демократії та гендерної рівності, основних положень Законів України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», які містять визначення дискримінації за ознакою статі. Наголошено на важливості точного розуміння особовим складом профілактики й подолання таких негативних соціальних явищ під час виконання службово-бойових (бойових) завдань та в повсякденній діяльності.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	Засади розуміння гендера та гендерної рівності
2	Законодавче регулювання та міжнародні стандарти гендерної рівності

Тема № 1. Засади розуміння гендера та гендерної рівності.

Заняття 1. Основні підходи до розуміння гендерної термінології. Поняття та види дискримінації, сексизм та позитивні дії.

Тема № 2. Законодавче регулювання та міжнародні стандарти гендерної рівності.

Заняття 1. Міжнародно-правові стандарти гендерної рівності. Діяльність міжнародних організацій у сфері забезпечення гендерної рівності.

4.18. Виховання доброчесності

За результатами вивчення військовослужбовці повинні:

знати: вимоги, обмеження та заборони, передбачені Законом України «Про запобігання корупції», правила етичної поведінки, порядок дій при виникненні конфлікту інтересів та при отриманні подарунка/неправомірної вигоди, види відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, порядок повідомлення про факти порушення антикорупційного законодавства, права та гарантії захисту викривачів;

уміти: діяти у випадку створення умов для порушення вимог антикорупційного законодавства, формувати в підлеглого особового складу негативне ставлення до корупції.

Методичні вказівки

Заняття з виховання доброчесності проводяться у формі лекцій, самостійної підготовки, а також можуть проводитися у формі контрольних занять (з метою визначення потреби в удосконаленні знань). Плани-конспекти/плани проведення занять погоджуються з начальником (офіцером) служби з питань запобігання та виявлення корупції.

Основним завданням предмета є сприяння формуванню культури доброчесності та нетерпимості до корупції, недопущення вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, а у випадку виявлення таких порушень з боку інших посадових осіб – повідомляти про такі факти в установленому законодавством порядку.

Перелік тем

№ теми	Теми навчання
1	2
1	Вимоги, заборони та обмеження, встановлені Законом України «Про запобігання корупції»

1	2
2	Відповідальність за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, інші порушення Закону України «Про запобігання корупції»
3	Права та гарантії захисту викривачів корупції

Тема № 1. Вимоги, заборони та обмеження, встановлені Законом України «Про запобігання корупції».

Заняття 1. Правила етичної поведінки. Обмеження та заборони, передбачені Законом України «Про запобігання корупції», суб'єкти, на яких поширюється дія цього закону. Особливості обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності для військових посадових осіб. Поняття прямого підпорядкування, близьких осіб та виключення з цього обмеження. Поняття та види конфлікту інтересів, його складові, типові випадки приватного інтересу, що може виникати у військових посадових осіб, обов'язки військових посадових осіб, у яких виникає конфлікт інтересів, та способи його врегулювання.

Тема № 2. Відповідальність за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, інші порушення Закону України «Про запобігання корупції».

Заняття 1. Практичні аспекти відповідальності за кримінальні корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією. Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією: приклади притягнення до адміністративної відповідальності військових посадових осіб. Інші порушення Закону України «Про запобігання корупції», за які настає дисциплінарна відповідальність.

Тема № 3. Права та гарантії захисту викривачів корупції.

Заняття 1. Поняття викривача та набуття статусу викривача. Порядок повідомлення про корупційні правопорушення, правопорушення, пов'язані з корупцією, інші порушення Закону України «Про запобігання корупції», у тому числі через Єдиний портал повідомлень викривачів. Права та гарантії захисту викривача.

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ПРОГРАМИ

У цій Програмі приведено приблизну тематику занять, що проводяться на заняттях (зборах), спрямовану на підвищення професійної майстерності військовослужбовців сержантського складу.

Залежно від специфіки завдань, які виконує військова частина (підрозділ), тематика занять може уточнюватися та доповнюватися за рішенням відповідного командира (начальника).

Перелік предметів індивідуальної підготовки, перелік тем за предметами

навчання та їх зміст можуть бути уточнені наказами командувача Національної гвардії України, розпорядженнями Головного управління НГУ.

Положення цієї Програми містять рекомендації щодо вироблення єдиної дієвої системи організації та проведення заходів індивідуальної підготовки сержантського складу НГУ.

**Т. в. о. заступника командувача
Національної гвардії України
полковник**



С. КРАСНИЙ

Додаток 1
до Програми індивідуальної підготовки
сержантського складу Національної
гвардії України
(пункт 2.1.4)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Посада

військове звання

Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ

____.____.20____

ПЛАН¹

індивідуальної підготовки військовослужбовців сержантського складу військової частини (бригади, полку, окремого батальйону, окремого дивізіону та їм рівних) _____ОТО, ОТЗ-К
Національної гвардії України на 20____ рік

¹ План індивідуальної підготовки сержантського складу розробляється у штабі військової частини як додаток до плану бойової підготовки військової частини та опрацьовується з урахуванням пропозицій, які надійшли від батальйонів (окремих рот).

І. Типовий (рекомендаційний) розрахунок годин за предметами навчання за категоріями

№ з/п	Предмети навчання	січень		лютий		березень		квітень		травень		червень		липень		серпень		вересень		жовтень		листопад		грудень		Примітка
		*2	**3	*	**	*	**	*	**	*	**	*	**	*	**	*	**	*	**	*	**	*	**	*	**	
1	Тактична (ТСП) підготовка	1	-	3	2	1	-	2	-	1	3	1	1	1	1	2	2	3	1	1	6	2	3	-	-	
2	Вогнева підготовка	-	1	2	-	1	-	-	2	1														-	-	
3	Радіоелектронна боротьба	-	-	-	1	1	-	1	1	1														-	-	
4	Військова топографія																							-	-	
5	Військово-медична підготовка																							-	-	
6	Військово-інженерна підготовка																							-	-	
7	Підготовка по зв'язку																							-	-	
8	Методична підготовка																							-	-	
																										
																										
	Усього	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	-	-	

Категорія сержантів:

² - основна;

³ - спеціальна.

II. Склад навчальних груп індивідуальної підготовки сержантського складу (*варіант 1*)

Номер групи/підгрупи		Склад групи	Керівник групи індивідуальної підготовки	Заступник керівника групи
1		2	3	4
Управління:				
1		Сержантський склад органу управління	ЗКЧ	Офіцер (G-7)
	1-a	сержантський склад основної категорії		
	1-b	сержантський склад спеціальної категорії		
Основні підрозділи:				
2		Сержантський склад ____ батальйону	КБ	ЗКБ
	2-a	сержантський склад основної категорії	КБ	ЗКБ
	2-b	сержантський склад спеціальної категорії	КБ	ЗКБ
3		Сержантський склад ____ батальйону, роти вогневої підтримки, роти БпЛА, окремі взводи	КБ	ЗКБ
	3-a	сержантський склад основної категорії	КБ	ЗКБ
	3-b	сержантський склад основної категорії	КБ	ЗКБ
	3-с	сержантський склад спеціальної категорії	КБ	ЗКБ
4		Сержантський склад навчального батальйону, окремої роти	КБ	ЗКБ
	4-a	сержантський склад основної категорії	КБ	ЗКБ
	4-b	сержантський склад спеціальної категорії	КБ	ЗКБ

II. Склад навчальних груп індивідуальної підготовки сержантського складу (*варіант 2*)

Номер групи/підгрупи		Склад групи	Керівник групи індивідуальної підготовки	Заступник керівника групи
1		2	3	4
Управління:				
1		Сержантський склад органу управління	ЗКЧ	Офіцер (G-7)
	1-a	сержантський склад основної категорії		
	1-b	сержантський склад спеціальної категорії		
Основні підрозділи:				
2		Сержантський склад ____ батальйону	КБ	ЗКБ
	2-a	сержантський склад основної категорії	КБ	ЗКБ
	2-b	сержантський склад основної категорії	КБ	ЗКБ
3		Сержантський склад ____ батальйону, роти вогневої підтримки, роти БпЛА, окремі взводи	КБ	ЗКБ
	3-a	сержантський склад основної категорії	КБ	ЗКБ
	3-b	сержантський склад основної категорії	КБ	ЗКБ
	3-c	сержантський склад основної категорії	КБ	ЗКБ
4		Сержантський склад ____, ____ батальйонів (спеціальна)	КБ	ЗКБ
	4-a	сержантський склад спеціальної категорії	КБ	ЗКБ
	4-b	сержантський склад спеціальної категорії	КБ	ЗКБ
	4-c	сержантський склад спеціальної категорії	КБ	ЗКБ

Номер групи/підгрупи		Склад групи	Керівник групи індивідуальної підготовки	Заступник керівника групи
1		2	3	4
5		Сержантський склад навчального (лінійного) батальйону, окремої роти	КБ	ЗКБ
	5-a	сержантський склад основної категорії	КБ	ЗКБ
	5-b	сержантський склад спеціальної категорії	КБ	ЗКБ

Посада**військове звання**

підпис

Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ

Додаток 2
до Програми індивідуальної підготовки
сержантського складу Національної
гвардії України
(пункт 2.1.4)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Посада

військове звання

Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ

____.____.20____

ПЛАН⁴

проведення індивідуальної підготовки військовослужбовців сержантського складу _____ батальйону
(окремої роти, їм рівних) _____ Національної гвардії України

⁴ План розробляється в батальйоні (окремій роті) військової частини на місяць.

I. Склад навчальних груп

Номер групи / підгрупи		Склад групи	Кількість особового складу	Керівник групи індивідуальної підготовки	Заступник керівника групи
1		2	3	4	5
2		Сержанти 1-ї, 2-ї роти, роти БпЛА, охорони	49	КБ	ГСБ
	2-а	сержанти 1-ї роти, роти БпЛА (<i>командири відділення, головні сержанти взводів</i>)	22	КБ	ГСБ
	2-б	сержанти 1-ї, 2-ї роти, роти БпЛА, охорони (<i>спеціальна категорія</i>)	27	КБ	ГСБ

II. Типовий розрахунок тематики та часу

а) основна

Група/підгрупа	Предмети навчання					
	тактична підготовка	вогнева підготовка	радіоелектронна боротьба	військова топографія	національно-патріотична підготовка	статути Збройних Сил України
2-а	Т 5/1	Т 3				
Усього	3					

Умовні позначки: Т 5/1 (2) – № теми/№ заняття (час, тривалість);

Т 3 – № теми (№ заняття не з Програми).

б) спеціальна

Група/підгрупа	Предмети навчання					
	військово-інженерна підготовка	підготовка по зв'язку	професійно-психологічна підготовка	правова підготовка	міжнародне гуманітарне право	національно-патріотична підготовка
2-б	Т 1/2	Т 2/1				
Усього	2					

Посада

військове звання

підпис

Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ

Додаток 3

до Програми індивідуальної підготовки
сержантського складу Національної
гвардії України
(пункт 2.2.2)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Посада

військове звання

Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ

____.____.20____

РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ

з військовослужбовцями сержантського складу _____ батальйону військової частини 0000
у _____ 20____ року

Час проведення	Група	Предмети навчання та питання, що розглядаються	Форма, вид заняття	Місце проведення	Хто проводить	Примітка
1	2	3	4	5	6	7
____.____.202__р. (вівторок)						
для основної категорії:						
09.00 – 10.50	2-а	Тактична підготовка Т.5. Наступальний бій Заняття 1. Основні положення щодо ведення наступального бою. Критерії щодо ведення наступального бою. Дії командира під час зачистки траншей противника. Тактичні завдання в наступальному бою. Способи ведення наступу	лекція	клас	офіцер (S-7)	

1	2	3	4	5	6	7
11.00 – 12.50	2-а	Вогнева підготовка Т.4. Призначення, ТТХ, бойові можливості озброєння бойових машин. Заняття 1. ТТХ та бойові властивості. Призначення, загальна будова (баштово-кулеметної установки та бойового модуля бронетранспортерів, іншого озброєння бойових машин). Боєкомплект та його розміщення. Порядок розбирання та збирання штатного озброєння. Види затримок при стрільбі та порядок їх усунення	лекція, показове	клас, парк	КР, інструктор з БП	
____.____.202__р. (четвер)						
10.00 – 10.50	2-а	Військова топографія Т. 1. Топографічні карти та робота з ними. Заняття 2. Система цілеуказання MGRS (Military Grid Reference System) та порядок визначення координат в цій системі. Визначення координат у картографічній проєкції Меркатора (UTM). Читання карти. Визначення координат цілі за військовою системою цілеуказання MGRS	лекція	онлайн-платформа Google Classroom	інструктор з БП	
12.00 – 12.50	2-а	Підготовка по зв'язку Т. 2. Основи кіберзахисту в НГУ Заняття 1. Головні складові кіберзахисту в НГУ. Кібергігієна	лекція	онлайн-платформа Google Classroom	офіцер (S-6)	
для спеціальної категорії:						
____.____.202__р. (середа)						
09.00 – 09.50	2-б	Професійно-психологічна підготовка Т.3. Психологічні аспекти управлінської діяльності. Заняття 1. Психологічні аспекти управлінської діяльності в системах «керівник – підлеглий», «керівник – колектив». Стилі управління	лекція	клас	офіцер-психолог	

1	2	3	4	5	6	7
10.00 – 10.50	2-б	Вогнева підготовка Т. 1. Заходи безпеки під час користування зброєю, гранатами, боєприпасами та імітаційними засобами. Заняття 1. Загальні заходи безпеки при поводженні зі зброєю, гранатами, боєприпасами та імітаційними засобами (під час отримання та здавання до кімнати зберігання зброї, при виконанні завдань за призначенням, під час проведення стрільб (навчань, занять)). Положення зброї в різних обставинах і заходи безпеки при поводженні з нею. Правила заряджання і розряджання зброї. Заходи безпеки під час стрільби холостими та маркерними набоями	лекція	клас	офіцер (S-7), інструктор з БП	
12.00 – 12.50	2-б	Правова підготовка Т. 2. Основні права та соціальні гарантії військовослужбовців та членів їх сімей. Заняття 1. Основні нормативно-правові акти, що регламентують питання соціального та правового захисту військовослужбовців НГУ та членів їх сімей. Право на відпочинок. Медичне та грошове забезпечення, додаткові виплати. Інші види пільг та соціальних гарантій військовослужбовців та членів їх сімей	лекція	онлайн-платформа Google Classroom	офіцер-юрист	
_____.____.202__р. (п'ятниця)						
09.00 – 10.50	2-б	Тактична підготовка Т. 8. Ведення бою в урбанізованій місцевості. Заняття 1. Особливості ведення бою в урбанізованій місцевості. Тактика дій в урбанізованій місцевості, порядок організації оборони будівлі та прилеглої території до неї, порядок розподілу на бойові групи та їх призначення під час наступальних (штурмових) дій в урбанізованій місцевості	тактичне (тактико-спеціальне) заняття	тактичне містечко	інструктор з БП	
11.00 – 11.50	2-б	Міжнародне гуманітарне право Т. 3. Відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права. Заняття 1. Поняття та суб'єкти відповідальності за	лекція	тактичне містечко	ГСБ	

1	2	3	4	5	6	7
		порушення норм міжнародного гуманітарного права. Відповідальність держав і фізичних осіб за порушення міжнародного гуманітарного права. Міжнародний кримінальний суд				

Посада**військове звання****підпис****Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ**

ПОСИЛАННЯ НА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
СБП 3-(01,04).(59)	1. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України (частина V, механізоване відділення)
СБП 3-(01,04).58	2. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України (частина IV, механізований взвод)
СБП 3-(01,04).57	3. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України (частина III, механізована рота)
СБП 3-07.56-58	4. Бойовий статут артилерії Збройних Сил України (частина II, дивізіон, батарея, взвод, гармата)
ВКП НГУ 1-00.01	5. Доктрина з військового лідерства в Національній гвардії України, затверджена наказом командувача Національної гвардії України від 06.12.2022 № 450 (зі змінами)
ВКП НГУ 7-01(07).04	6. Доктрина з організації підготовки в Національній гвардії України, затверджена наказом командувача Національної гвардії України від 22.06.2026 № 791

Примітка. Якщо військову публікацію, на яку подано посилання, замінено новою або до неї внесено зміни, слід застосовувати нову військову публікацію, охоплюючи всі внесені до неї зміни.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
БА	бойовий автомобіль
БТР	бронетранспортер
БпЛА	безпілотний літальний апарат
БпС	безпілотні системи
БТОТ	бронетанкове озброєння і техніка
ЗСУ	Збройні Сили України
КХ	короткі хвилі
МВС	Міністерство внутрішніх справ України
НГУ	Національна гвардія України
НМТБ	навчальна матеріально-технічна база
ОВТ	озброєння та військова техніка
ОГП	охорона громадського порядку
РЕБ	радіоелектронна боротьба
ТТХ	тактико-технічні характеристики
УКХ	ультракороткі хвилі

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Аналіз проведених дій (*en: – after action review*) – вид внутрішньо-комунікаційної роботи посадових осіб органів військового управління, командирів (начальників), призначений для організації професійного спілкування та обговорення події (завдання, ситуації), що впливає на досягнення результатів і дотримання вимог та дозволяє особовому складу самостійно визначити особистий рівень підготовки та шляхи її вдосконалення.

Вправа – цілеспрямоване та планомірно-організоване виконання розумових та практичних дій (прийомів) з метою засвоєння знань, оволодіння, формування та вдосконалення практичних умінь та навичок.

Групова вправа – форма навчання, яка є практичним заняттям з управління підрозділами у складі навчальної групи, де ті, що навчаються, виступають у ролі одного, а інколи – декількох посадових осіб.

Гендерна компетентність – комплекс знань, практичних умінь і способів поведінки військовослужбовців обох статей, лідерів/лідерок, спрямованих на реалізацію принципу гендерної рівності в НГУ. Навчання з питань гендерної компетентності спрямовано на підвищення рівня обізнаності з гендерних питань та формування їх гендерної компетентності і сприяння включенню цілей гендерної рівності під час виконання спеціальних (бойових) завдань на всіх рівнях та за всіма напрямками діяльності.

Завдання (підзавдання) – чітко визначена дія, яка оцінюється та виконується органом військового управління, військовою частиною (штабом, підрозділом, тимчасово створеним військовим формуванням), військовослужбовцем.

Заняття – форма навчання, яка включає цілеспрямовану діяльність керівника та тих, що навчаються, з метою передачі їм знань, створення умов для отримання та розвитку (набуття) певних умінь та навичок.

Збори – система заходів військового навчання і виховання, які спрямовані на надання та вдосконалення теоретичних знань, практичних умінь і навичок, професійних якостей за відповідним фахом (спеціальністю) та посадами як індивідуально, так і в складі підрозділів (розрахунків), військових частин (підрозділів). Збори проводяться з короткостроковим перебуванням військовослужбовців у розпорядженні відповідного командира (начальника) для навчання їх з відривом від виконання обов'язків за посадою.

Індивідуальна підготовка – цілеспрямований та організований процес послідовних заходів навчання та виховання всіх категорій військовослужбовців, спрямований на формування в них необхідного рівня знань, умінь, навичок, фізичних та психологічних якостей для виконання обов'язків за посадою (спеціальністю) як у мирний час, так і в особливий період.

Інструктивне (інструкторсько-методичне) заняття – вид заняття, яке спрямовано на отримання знань, удосконалення умінь та навичок військовослужбовців щодо методики підготовки та проведення заходів бойової підготовки. Вони проводяться на будь-якому об'єкті НМТБ військової частини. Під час таких занять основна увага спрямовується на правильний вибір і

застосування найбільш доцільних форм і методів навчання, ефективне використання методичних прийомів, НМТБ та навчального часу, вироблення єдиної методики вивчення нових питань теорії та практики тактики, вогневої підготовки та інших, як правило, основних предметів навчання.

Практичне заняття – вид заняття, під час якого керівник організовує засвоєння теоретичних положень шляхом індивідуального виконання спеціально сформульованих завдань та певних практичних вправ (прийомів, дій). Практичні заняття проводяться на центрах імітаційного моделювання, тренажерах, на техніці та у навчальних класах. Під час практичних занять закріплюються та поглиблюються теоретичні знання, формуються навички та уміння у проведенні тактичних розрахунків, відпрацюванні бойових документів, виконанні практичних завдань (вправ, нормативів тощо) за посадою.

Радіоелектронна боротьба – сукупність узгоджених за метою, завданням, місцем і часом дій військ (сил) щодо виявлення систем і засобів управління військами та зброєю противника, їх радіоелектронного подавлення, радіоелектронного захисту своїх систем і засобів управління, а також виконання заходів електронної підтримки радіоелектронної боротьби.

Радіоелектронна розвідка – комплекс заходів і дій із добування розвідувальної інформації про збройні сили держав, що розвідуються, через викриття функціонування радіоелектронних засобів і систем, які застосовуються для управління військами (силами) та зброєю, збору, обробки, аналізу та доведення цієї розвідувальної інформації визначеним споживачам у встановлені терміни.

Самостійна робота – форма навчання, що передбачає самостійне опанування матеріалу, виконання завдань або вивчення матеріалу без прямої участі викладача (керівника).

Інші терміни, які використовуються в цій Програмі, уживаються в значеннях, наведених у законах України та інших нормативно-правових актах України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)

1. Наказ командувача Національної гвардії України від 02.02.2026 № 120 «Про затвердження Тимчасового переліку адміністративно-організаційних документів, що відпрацьовуються в Національній гвардії України в період дії воєнного стану».
2. Наказ командувача Національної гвардії України від 15.03.2019 № 144 «Про затвердження Інструкції з організації і проведення зборів з особовим складом Національної гвардії України».
3. Наказ командувача Національної гвардії України від 26.12.2023 № 1111 «Про затвердження Курсу стрільб зі стрілецької зброї та озброєння бойових машин Національної гвардії України» (зі змінами).
4. Наказ командувача Національної гвардії України від 10.04.2025 № 422 «Про організацію діяльності сержантського складу Національної гвардії України».

[illegible]

